

56. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2022

**PRIMERJALNA ANALIZA DEMOKRATIČNIH IN AVTOKRATIČNIH
POLITIČNIH SISTEMOV V AFRIKI**

Raziskovalno področje: Geografija in geologija

Raziskovalna naloga

Avtorici: Elin Hameršak, Iva Milosavljević

Mentorja: Vesna Vervega, Danijel Davidovič

Šola: II. gimnazija Maribor

Maribor, 2022

Zahvala

Zahvaljujema se zunanjemu mentorju za vso strokovno pomoč pri izvedbi raziskovalne naloge. Prav tako se zahvaljujema mentorici za pomoč pri strukturiranju raziskovalne naloge, iskanju virov in literature ter usmerjanju dela.

POVZETEK

V raziskovalni nalogi s pomočjo 23 socio-ekonomskih indikatorjev ugotavljamo vpliv političnega sistema na gospodarstvo in družbo v Afriki. Stanje indikatorjev vrednotimo glede na njihove vrednosti v razvitih demokratičnih državah Zahodnega sveta. Ugotavljamo tudi korelacijo med izbranimi indikatorji in indeksom demokracije. Za lažjo analizo indikatorjev v posameznih državah smo s pomočjo geografskih informacijskih sistemov izdelali karte, ki prikazujejo prostorsko razširjenost vrednosti izbranih indikatorjev.

Ugotovili smo, da so v sodobnosti v Afriki bolj razvite države z avtokratičnim političnim sistemom kot demokratičnim z nekaterimi izjemami. Visoke vrednosti indeksa demokracije v posameznih državah nimajo pozitivnega vpliva na gospodarstvo in družbo. Najslabše stanje socio-ekonomskih indikatorjev v Afriki je v puščavskih pasovih ob povratnikoma.

Ključne besede: QGIS, socio-ekonomski indikatorji, politični sistemi, korelacija, kvartili

Kazalo vsebine

1. UVOD.....	1
1.1. Raziskovalni cilji	1
1.2. Hipoteze.....	2
1.3. Raziskovalna vprašanja.....	2
2. TEORETIČNO OZADJE	3
2.1. Opredelitev območja	3
2.2. Politični sistemi na obravnavanem območju	6
2.3. Politično dogajanje na obravnavanem območju	7
3. METODOLOGIJA	11
3.1. Indikatorji razvitosti.....	11
3.2. Vpliv demokracije na vrednosti indikatorjev.....	16
4. REZULTATI	17
4.1. Indikatorji razvitosti.....	17
4.2. Vpliv demokracije na vrednosti indikatorjev.....	20
5. RAZPRAVA.....	22
6. ZAKLJUČEK.....	25
7. VIRI IN LITERATURA.....	27
8. PRILOGE	33

Kazalo slik

Slika 1: Politični sistemi v Afriki (Vir podatkov: Our World in Data, 2020; kartografija: avtorici).....	15
Slika 2: Korelacija med indeksom globalizacije in indeksom demokracije (Vir podatkov: Gapminder, 2019- 2020 in ETH Zürich, 2019).	21

Kazalo tabel

Tabela 1: Socio-ekonomski indikatorji razvitosti.	12
--	----

Kazalo prilog

Priloga 1: Število držav z avtokratičnim in demokratičnim političnim sistemom v spodnji in zgornji četrtini podatkov za vsak indikator.	33
Priloga 2: a) Gostota prebivalstva, b) bruto domači proizvod.	36
Priloga 3: c) Bruto domači proizvod na prebivalca, d) tuje investicije.	37
Priloga 4: e) Delež delovno aktivnega prebivalstva, f) delež brezposelnih.	38
Priloga 5: g) Migracijski saldo, h) pričakovana življenjska doba.	39
Priloga 6: i) Stopnja smrtnosti v prvem letu, j) stopnja tveganja revščine.	40
Priloga 7: k) Delež mestnega prebivalstva, l) delež pismenih.	41
Priloga 8: m) Izdatki za zdravstvo, n) izdatki za izobraževanje.	42
Priloga 9: o) Dostop do elektrike, p) dostop do pitne vode.	43
Priloga 10: q) Ekološki odtis, s) indeks človekovega razvoja.	44
Priloga 11: t) Ginijev indeks, u) indeks globalizacije.	45
Priloga 12: v) Indeks miru, w) indeks zaznave korupcije.	46
Priloga 13: x) Indeks demokracije.	47
Priloga 14: a) Gostota prebivalstva, b) bruto domači proizvod, c) BDP na prebivalca, d) tuje investicije, e) delež delovno aktivnega prebivalstva, f) delež brezposelnih.	48
Priloga 15: g) Migracijski saldo, h) pričakovana življenjska doba, i) stopnja smrtnosti v prvem letu, j) stopnja tveganja revščine, k) delež mestnega prebivalstva, l) delež pismenih.	49
Priloga 16: m) Izdatki za zdravstvo, n) izdatki za izobraževanje, o) dostop do elektrike, p) dostop do pitne vode, q) ekološki odtis, r) indeks človekovega razvoja.	50
Priloga 17: s) Ginijev indeks, t) indeks globalizacije, v) indeks zaznave korupcije.	51

1. UVOD

Afriške države v svetovnem merilu uvrščamo med nerazvite, saj v gospodarski razvitosti zaostajajo za svetovnim povprečjem in so pogosto prikazane kot države vsesplošnega pomanjkanja. Nerazvitost afriških gospodarstev dokazuje bruto domači proizvod na prebivalca, ki je v Afriki 11-krat nižji kot v Evropski uniji (EU 34.148,9 US \$, Afrika 3.007,2 US \$) (The World Bank, 2020). Afrika se poleg gospodarskih težav sooča tudi s številnimi družbenimi težavami, kot so širjenje bolezni, revščina, šibke državne oblasti ter etnični spori in spori glede vodnih in drugih naravnih virov. Kljub temu je velik afriški naravni in družbeni potencial prepoznan s strani tujih investorjev predvsem Kitajske in Evropske unije.

Glavni namen raziskovalne naloge je primerjava demokratičnih in avtokratičnih političnih sistemov v Afriki oziroma uporaba indikatorjev razvitosti za ugotavljanje vpliva političnega sistema na kakovost bivanja. V prvem delu raziskovalne naloge smo oblikovali seznam socio-ekonomskih indikatorjev, ki kaže gospodarske in družbene značilnosti afriških držav. Stanja indikatorjev v Afriki smo primerjali s stanjem indikatorjev v razvitih državah Zahodnega sveta. V drugem delu smo ugotavljali korelacijo med indeksom demokracije in vrednostmi ostalih socio-ekonomskih indikatorjev. Za lažjo predstavbo in analizo smo vrednosti posameznih indikatorjev vizualizirali z geografskimi informacijskimi sistemi.

1.1. Raziskovalni cilji

Z namenom ugotavljanja odgovorov na zastavljeni raziskovalni vprašanji smo določili sledeče raziskovalne cilje:

- Oblikovati seznam socio-ekonomskih indikatorjev, ki kažejo gospodarske in družbene značilnosti afriških držav.
- Ugotoviti značilnosti demokratičnih in avtokratičnih političnih sistemov na podlagi izbranih socio-ekonomskih indikatorjev.
- Izdelati karte, ki prikazujejo prostorsko razporeditev vrednosti izbranih socio-ekonomskih indikatorjev.

1.2. Hipoteze

Pred začetkom raziskave smo si postavili naslednje tri hipoteze:

- V demokratičnih državah v Afriki je stanje socio-ekonomskih indikatorjev podobno kot v razvitih državah Zahodnega sveta.
- Visok indeks demokracije pozitivno vpliva na gospodarstvo in družbo afriških držav.
- Za države v puščavskih pasovih ob povratnikoma so značilne slabše vrednosti socio-ekonomskih indikatorjev.

1.3. Raziskovalna vprašanja

V raziskovalni nalogi odgovarjamo na sledeči vprašanji:

- Kakšen je vpliv demokratičnih in avtokratičnih političnih sistemov na gospodarstvo in družbo v Afriki?
- Ali demokratični politični sistemi v Afriki zagotavljajo boljšo kakovost bivanja?

2. TEORETIČNO OZADJE

2.1. Opredelitev območja

Afrika je druga največja celina na svetu in obsega približno petino celotne površine Zemlje (Nicol, 2021). Na afriškem kontinentu živi 1.340.598.147 ljudi v 54 državah (Worldometer, 2020). Z vidika rudnin in nekaterih drugih naravnih virov je Afrika najbogatejša celina (The World Bank, 2021). V svetu predstavlja eno največjih rudninskih industrij in pokriva največjo proizvodnjo redkih kovin in mineralov, kot so zlato, diamant, kobalt, boksit, železova ruda, premog in baker. Nekateri od večjih rudarskih držav v Afriki so Demokratična republika Kongo, Južna Afrika, Namibija in Zimbabwe (Garside, 2021).

Z gospodarskega vidika Afrika velja za najslabše razvit kontinent na svetu. Po razvitosti se celina deli na relativno razvit severni del in relativno nerazvit podsaharski del (The World Bank, 2021). Podsaharska Afrika proizvede le 2 % svetovnega bruto domačega proizvoda (The World Bank, 2020). V izvozu regije še vedno prevladujejo primarni proizvodi predvsem rude in kmetijski proizvodi. Vzroki za gospodarsko šibkost regije so v depriviligiranih preteklih kolonialnih odnosih z evropskimi državami, v nepravilni svetovni trgovini ter v zlorabi moči vladajočih političnih elit v obdobju po osamosvojitvi. Regija med drugim zaostaja za razvitimi državami zaradi korupcije, pomanjkanja infrastrukture, šibkosti institucij, velike zadolženosti, pomanjkanja izobraževanja in zdravstvenih storitev ter neugodnih naravnih razmer. Samooskrbno kmetijstvo je vir preživetja za večino Afričanov Podsaharske Afrike. Kljub temu so povprečni pridelki na hektar nizki in močno odvisni od podnebnih razmer. V primerjavi z mestnimi območji (razen v slumih) imajo ljudje, ki živijo na podeželju, slabšo infrastrukturo. Stopnja smrtnosti otrok je v Podsaharski Afriki najvišja na svetu. V prejšnjem desetletju se je pričakovana življenjska doba v podsaharskih državah zaradi širjenja virusa HIV skrajšala in še vedno ostaja pod 50 let. Negativne socialno-ekonomske učinke povzroča tudi malarija, ki vsako leto ubije približno milijon ljudi, od katerih jih 91 % živi v podsaharski Afriki. V primerjavi z drugimi razvitejšimi regijami je stopnja vpisa v šolo bistveno nižja. Na Podsaharskem območju so prisotni številni okoljski problemi in negativne posledice podnebnih sprememb, kot so dvig morske gladine, zmanjšana razpoložljivost sladke vode, ekstremni vremenski dogodki, beljenje koral, izguba biotske raznovrstnosti, dezertifikacija, krčenje gozdov in

degradacija tal. Hitra rast prebivalstva v podsaharski Afriki pa te probleme le poslabšuje in otežuje doseganje višjega življenjskega standarda za vse (Vintar Mally, 2009). K razvitosti Severno afriških gospodarstev pomembno vpliva geografska lega. Države so zaradi bližine Evrope naravni parterji Evropske unije (Dadush, 2017). Severna Afrika je gospodarsko razvita tudi zaradi zalog nafte, železove rude, mangana in zemeljskega plina s katerimi dobičkonosno gospodari (Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015, str. 22). Severna Afrika prispeva 3,5 % vsega bruto domačega proizvoda na svetu (The World Bank, 2020).

Stiki Evropejcev s severnim delom Afrike segajo daleč v preteklost, Severna Afrika je bila zelo pomemben del rimskega imperija. Pomembnejši premiki v Podsaharsko Afriko so se zgodili šele v 15. stoletju, ko so Portugalci vzdolž afriške obale želeli najti novo pot v Indijo. Portugalcem so kmalu sledile tudi druge evropske države. Te pa so na novem ozemlju ustanovljale kolonije. Afriko so kolonizirale Velika Britanija, Francija, Portugalska, Nemčija, Italija, Belgija in Španija. Leta 1884 so se zbrale na Berlinski konferenci in začrtale meje prihodnjih kolonij. Bistvo kolonializma je bilo izkoriščanje afriškega človeškega potenciala in surovin ter ustvarjanje tržišča za evropske industrijske izdelke (Senegačnik, 2020, str. 47). Države kolonizatorke so v Afriki uvedle tržno kmetijstvo, rudarstvo in selektivno sekanje gozda. Na plantažah še danes gojijo kulturne rastline za izvoz (npr. kava, kakav, bombaž, banane, arašidi) (Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015, str. 33). Obdobje kolonializma je trajalo približno 75 let, okvirno od leta 1890 do šestdesetih let 20. stoletja (Senegačnik, 2020, str. 47). Posledice gospodarske in politične odvisnosti afriških držav so vidne še danes (McCaskie, 2020). Evropske kolonizatorke so v Afriki vzpostavile nove modele izobraževanja, ki so temeljili na znanju branja in pisanja, gradile so novo infrastrukturo in tako pripomogle k hitrejšemu gospodarskem in družbenemu razvoju celine. Afriško gospodarstvo je bilo v času kolonializma namenjeno le osnovnim surovinam za izvoz. Surovine kot so diamanti, sladkorni trs, zlato, železo, kobalt, uran, baker, boksit, srebro, nafta, kakavova zrna, tropski les in tropskim sadjem so bile v s strani kolonizatorok v Afriki kupljene za nizko ceno v tujini pa drago prodane, kar je vodilo do revščine velikega števila Afričanov. Zaradi posvečanja produkciji surovin za izvoz so Afričani postopoma začeli opuščali samooskrbno kmetijstvo, cene hrane pa so se povečale. To je povzročilo lakoto mnogih prebivalcev. Kolonialisti so prekinili tudi stare afriške trgovske poti po katerih so ljudje trgovali s surovinami, ki so jih potrebovali za vsakdanje življenje. Ko so se

države kolonizatorke umaknile z afriške celine so se problemi še poglobili (Ocheni, Nwankwo, 2012, str. 51).

Današnje nestabilno stanje v mnogih afriških državah je povzročila dekolonizacija, ki je potekala med leti 1957 in 1976 (McCaskie, 2020). Posledično so v državah izbruhnile vojne, narasla je stopnja revščine in korupcije, to pa je v državah omogočilo vzpostavitev diktatorskih režimov. V obdobju od leta 1960 do 1980 je v Afriki prišlo do 70 državnih udarov in 13 predsedniških atentatov. K vse večji afriški revščini je prispevala tudi svetovna politična nestabilnost sredi 20. stoletja (The World Bank, 2021). Mnoge afriške države danes sodelujejo s tujimi državami od katerih prejemajo številne oblike pomoči. Neokolonializem je oblika sodelovanja med afriškimi in tujimi državami. Tuji investitorji z neposrednimi naložbami omogočajo razvoj afriškega gospodarstva in družbe. V takšnem mednarodnem sodelovanju se izpolnijo interesi obeh držav. Država, ki sodeluje z afriško državo tej v zameno za surovine zagotavlja gospodarski razvoj ter zmanjševanje revščine in blaginjo (Segell, 2019).

Glavni vzroki za nerazvitost Afrike so torej državljanske vojne, korupcija, posledice kolonializma, slaba infrastrukturna ureditev, jezikovna raznolikost, politična nestabilnost, nerazvit lastni trg, beg možganov in neugodne podnebne razmere (The World Bank, 2021).

Tretjino afriškega površja pokrivajo puščave Sahara, Namib in Kalahari. Te imajo puščavsko podnebje, za katero so značilne visoke temperature ter menjavanje izrazito sušni, in manj sušne dobe. Padavin je izjemno malo ali jih sploh ni. Redke padavine padejo večinoma v času, ko je Sonce v zenitu (Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015, str. 10). Zaradi neugodnega podnebja in rastlinstva, nedostopnosti vodnih virov, slabe prometne povezave in težjega dostopa do naravnih virov je puščavski pas neprimeren za poselitev in gospodarske dejavnosti (Janžekovič, Jeršin Tomassini, str. 16).

Afriške države so se leta 2002 povezale v Afriško unijo, ki jo sestavlja 55 članic (vključno z Zahodno Saharo, ki jo nadzira Maroko) (Encyclopedia Britannica, 2022). Organizacija je bila ustanovljena kot naslednica Organizacije afriške enotnosti. Poglavitni cilji Afriške unije so širjenje demokracije, zagotavljanje človekovih pravic in spodbujanje gospodarskega razvoja. Slednje dosegajo s povečevanjem tujih naložb v okviru programa Novo partnerstvo za razvoj Afrike (ang. New Partnership for Africa's Development [NEPAD]). Kot nadnacionalna

organizacija ima Afriška unija svoje predstavništvo v Generalni skupščini Združenih narodov. Občasno se članstvo v Afriški uniji za posamezno članico suspendira zaradi kršitev (African Union, 2022). Nazadnje je Afriška unija ukrepala 31. 1. 2022, ko je zaradi državnega udara suspendirala Burkina Faso in z njo začasno prekinila sodelovanja v vseh dejavnostih do ponovne vzpostavitve ustavnega reda v državi (MMC RTV SLO, STA, 2022).

2.2. Politični sistemi na obravnavanem območju

Politične sisteme lahko delimo glede na to, kakšen vpliv imajo državljanov na oblikovanje in izvajanje državne oblasti (Heslop, 2020). Ločimo lahko 4 kategorije političnih sistemov: zaprte avtokracije, predstavniške avtokracije, predstavniške demokracije in liberalne demokracije (Our World in Data, 2020).

Avtokracija je oblika vladavine, kjer državo neomejeno vodi posameznik ali skupina, ki ima ključne vzvode oblasti. Za sistem ni značilna delitev oblasti in strankarski pluralizem. Avtokracija se spremeni v avtoritarnost, ko se samovlada posameznika izrazito stopnjuje v smeri nedemokratičnosti. Ustrahovanje in nasilje nad političnimi nasprotniki postaneta stalnica pri ohranjanju oblasti, država ne priznava raznolikosti interesov in omejuje temeljne in politične pravice državljanov. Totalitarizem je najobsežnejša oblika avtokracije, saj se avtoritarna oblast "velikega vodje" in njegovih pomočnikov razširi na družbena področja, kot so ekonomija, znanost, umetnost, šport, družina, šola, cerkev (Cerar, 2007).

V zaprtih avtokracijah državljanji nimajo pravice izbrati predsednika vlade ali zakonodajnega organa na svobodnih večstrankarskih volitvah, medtem ko v predstavniških avtokracijah to pravico imajo. Državljanom v predstavniških avtokracijah niso omogočene nekatere svoboščine, kot sta svoboda združevanja in izražanja, te pa razvrednotijo pomen svobodnih in poštenih volitev (Our World in Data, 2020).

Oblika predstavniške oziroma odprte avtokracije je značilna predvsem za države v razvoju. Te so deklarativno sprejele načela politične demokracije in imajo formalno vzpostavljanje vse institucije, značilne za demokratične ureditve. Pogosto njihovi politični odločevalci nimajo stika z družbenim dogajanjem v državi, tako so njihovi politični sistemi navidežno demokratični. Države imajo ustavno vlado, politične stranke in redne volitve, zato je prisotna

določena stopnja demokratičnosti. Politični proces poteka preko ene dominantne stranke, zato družba nima resnejšega vsebinskega vpliva na državo (Ferfila, 2008, str. 39).

Demokracija je politična ureditev, kjer je državna oblast izvoljena in zamenljiva. Je politični sistem z vladavino večine, ki varuje osebne in politične pravice vseh državljanov. Državljeni so svobodni in enakopravni pred zakonom, s pravico izbire institucij, ki izvajajo oblast. V sistemu velja volilna pravica, strankarski pluralizem, delitev oblasti, tržno gospodarstvo z zasebno lastnino, varovanje človekovih pravic, pravica do političnega združevanja in možnost neposrednega odločanja o pomembnih družbenih zadevah z referendumom in plebiscitom (Dahl, 2021). Večina držav razvitega Zahodnega sveta ima demokratični politični sistem (Our World in Data, 2020). Zahodni svet vključuje gospodarsko razvite demokracije Evrope, Severne Amerike, Avstralije ter njim podobne države na primer Japonsko (DBpedia, 2022).

Sodobne demokracije so v večini predstavniške demokracije. Gre za obliko posredne demokracije, pri kateri oblast izvajajo izvoljeni predstavniki. Ti v imenu ljudstva sprejemajo odločitve in zastopajo interese svojih volivcev (eUprava, 2021). Državljeni imajo v predstavniških demokracijah pravico sodelovati v svobodnih večstrankarskih volitvah in tako aktivno sodelovati pri vodenju države. Liberalna demokracija se od predstavniške demokracije loči le po večji stopnji svobode in enakopravnosti posameznika (Our World in Data, 2020).

2.3. Politično dogajanje na obravnavanem območju

Z začetkom dekolonizacije po letu 1960 so skoraj vse afriške države kot prvi samostojni politični sistem sprejele zaprto avtokracijo (Our World in Data, 2011). Spremembe v političnih sistemih so se v Afriki zgodile po letu 1991 zaradi množičnih uporov proti oblastem, lokalnih sporov, dolgoletnih državljanskih vojn in meddržavnih spopadov. Ti so močno oblikovali državne družbene razmere, oslabili gospodarsko moč in povečali prisoten problem revščine (Zupančič, 2011, str. 19).

Leta 2010 in 2011 so se v Tuniziji in drugih severnoafriških arabskih državah začele množične demonstracije proti diktaturam. Demonstracije, znane pod imenom Arabska pomlad, so se iz Severne Afrike razširile na Bližnji vzhod. V Tuniziji in Egiptu so upori dosegli spremembe

režima. Nekateri poskusi v drugih arabskih državah so bili zatrti z vojaškim posredovanjem in niso prinesli zelenega uspeha. Demonstracije so trajale do leta 2013 (Encyclopaedia Britannica, 2021). Število izobražencev se je po Arabski pomladi močno povečalo, a jim ponudba delovnih mest v severnoafriških državah ni utegnila slediti. Mnogi so se odselili in svoje priložnosti iskali v Evropi (Zupančič, 2011, str. 24).

V Centralni in Vzhodni Afriki so se po dekolonizaciji vneli vojaški spopadi zaradi nacionalističnih teženj afriških nedržavnih narodov. Ti skušajo oblikovati nacionalne države ali vsaj izsiliti široke avtonomije. Ponekod so znotraj državnih ozemelj nastale paradržave, nekateri deli so se tudi osamosvojili (Zupančič, 2011, str. 25). Separatistični podvig je na primer uspel v Južnem Sudanu, ki je julija 2011 razglasil neodvisnost (Zupančič, 2011, str. 26).

Najobsežnejše krizno območje Afrike je v sodobnosti vzhodnoafriško višavje, ki obsega predele Konga in Angole, na sever pa prehaja iz Ugande v Južni Sudan (Zupančič, 2011, str. 27). Po dekolonizaciji so se tam uveljavile diktature, upor proti njim so povzročili dolgotrajne državljanske vojne s številnimi begunci, ki so bežali v sosednja območja. Stare diktature so na omenjenem ozemlju zamenjale nove (Zupančič, 2011, str. 27).

Afriška ljudstva so se pogosto znašla v teritorialnih okvirih kolonialnih političnih meja, ki so zavirala politično emancipacijo etnij. Po osamosvojitvi je oblast prevzela družbena elita, ki je imela med kolonizacijo privilegiran položaj s strani evropskih kolonizatorjev. Elite so politično, družbeno in gospodarsko sfero prilagodile svojim potrebam. Največja razslojenost družbe je značilna za Južno Afriko (Zupančič, 2011, str. 26).

Na afriškem kontinentu demokratični sistemi predstavljajo manjšino. Večina afriških demokracij velja za mlade demokracije. Najstarejšo tradicijo ima Tunizija, kjer se je ta vzpostavila pred 67 leti, najmlajšo pa Niger s 14 letno tradicijo demokracije (Boix, Miller, Rosato, 2013). V Afriki prevladujejo predstavniške demokracije, edina država z liberalno demokracijo je Gana (Our World in Data, 2011).

Največ kapitala v Afriko vlagata Kitajska in Evropska unija. Kitajska je zadnjih 12 let največja afriška trgovinska partnerica. Po podatkih revizijske družbe Deloitte je Kitajska danes največji posamični financer infrastrukture v Afriki, saj financira vsak peti infrastrukturni projekt in gradi vsakega tretjega. Kitajske oblasti navajajo, da so od začetka FOCAC-a (Forum on China–Africa

Cooperation) leta 2000 kitajska podjetja v Afriki zgradila več kot 10.000 kilometrov železnic, skoraj 100.000 kilometrov cest, skoraj 1000 mostov, skoraj 100 pristanišč in več kot 80 velikih energetskih objektov, poleg tega pa so pomagali še pri gradnji 130 zdravstvenih objektov, 170 šol in 45 srednjih šol. Ob tem ne smemo spregledati, da je Kitajska sama financirala in zgradila 200 milijonov dolarjev vreden sedež krovne afriške organizacije Afriška unija (Valenčič, 2021).

FOCAC (Forum on China–Africa Cooperation) je uradno gospodarsko in politično sodelovanje med Afriko in Kitajsko. V FOCAC-u od 54 afriških držav trenutno sodeluje 53 držav (razen Eswatini) s katerimi ima Kitajska vzpostavljene diplomatske odnose. Forum kitajsko-afriškega sodelovanja poteka od leta 2000 na vsake tri leta, gostiteljstvo pa se izmenjuje med Kitajsko in afriškimi državami. V tem času se je sodelovanje razvilo v enega najtesnejših zavezništev na svetu (Valenčič, 2021).

Zadnji (8.) forum je potekal konec novembra 2021, v Dakarju. Pomemben forum je potekal v Johannesburgu leta 2018, kjer se je Kitajska s "Petimi ne-ji" zavezala, da se ne bo vpletala v razvojne smeri afriških držav, ne bo se vmešavala v notranje zadeve držav, ne bo uveljavljala svoje volje v državah, ne bo postavljala političnih pogojev za pomoč in ne bo iskala političnih koristi pri naložbah ter financiranju sodelovanja z Afriko. Tukaj je treba dodati še pogoj s Tajvanom, ki pa ga med vsemi državami ne izpolnjuje le Eswatini, saj ima edini na celini diplomatske odnose s Tajpejem in zato tudi ni član FOCAC-a. Ta pristop so znova potrdili tudi leta 2021 v Dakarju (Valenčič, 2021).

Na afriški celini skupno zavedanje, da se Kitajska na njihove potrebe praviloma odzove hitro in odločno. V tem se razlikuje od ameriških in evropskih partnerjev, pri katerih zaradi različnih pogojevanj in zapletenih birokratskih procesov dotok finančne pomoči in vlaganj poteka bistveno počasneje (Valenčič, 2021).

Tudi med Afriško unijo in Evropsko unijo potekajo srečanja. Voditelji in voditeljice držav ali vlad držav članic Afriške unije (AU) in Evropske unije (EU) so se 17. in 18. februarja 2022 sestali na šestem vrhu Evropske unije in Afriške unije v Bruslju. Cilji partnerstva so solidarnost, varnost, mir ter trajnostna in trajna gospodarski razvoj in blaginja za državljane obeh Unij zdaj in v prihodnje, da se doseže povezovanje ljudi, regij in organizacij (European Council, 2022).

Prihodki od pridobivanja naravnih virov bi morali zagotoviti sredstva za nujno potreben razvoj celine, namesto tega pa so spodbudili korupcijo v državah, degradacijo okolja, revščino in nasilje. Danes se dogaja nov spopad za Afriko in celina je spet postala ključno prizorišče strateškega in geopolitičnega tekmovanja med ZDA, Francijo, Veliko Britanijo in Kitajsko. Afrika je strateško pomembna za ZDA zaradi proizvodnje nafte in vse večjega vpliva Kitajske v regiji. Več kot polovica evropskih naložb izvira iz Združenega kraljestva in Francije. Državi vlagata predvsem v države s katerimi imajo zgodovinske vezi. Francoske naftne družbe velike naložbe vlagajo v frankofonske države, kot so Kamerun, Čad in Gabon (Turner, 2007).

3. METODOLOGIJA

3.1. Indikatorji razvitosti

Indikator oziroma kazalnik je številčni podatek, ki kaže stanje izbranega pojava (ZRC SAZU ISJFR, 2014). S socio-ekonomskimi indikatorji razvitosti vrednotimo stanje na družbenem in gospodarskem področju (Craigwell-Walkes, 2018). Za večdimenzionalne pojave se uporabljajo kompozitni oziroma sestavljeni indikatorji, ki so izračunani iz posameznih indikatorjev, tako da prikazujejo pojav bolj celovito (OECD, 2004).

Po pregledu literature o socio-ekonomskih indikatorjih, ki se uporabljajo za vrednotenje gospodarstva in družbe, smo jih na podlagi dostopnosti podatkov izbrali 23. Te indikatorje, njihove enote, opredelitve, stanja v razvitih državah in vire podatkov smo prikazali v tabeli 1.

Podatke o vrednosti indikatorjev smo pridobili za 54 afriških držav, ki jih priznava Organizacija združenih narodov (United Nations, 2022). Največ podatkov smo pridobili iz podatkovne baze Svetovna Banka (ang. The World Bank), ki kot mednarodna finančna institucija pridobiva in analizira podatke za spremljanje napredka pri dosegu razvojnih ciljev (The World Bank, 2022). Podatke smo pridobili tudi iz organizacije Global Footprint Network, ki podpira krepitev trajnostnosti (Global Footprint Network, 2022). ETH Zürich je tehnična in znanstvena univerza v Švici, na kateri so leta 2002 prvič zasnovali indeks globalizacije (ETH Zürich, 2022). Inštitut za ekonomijo in mir (ang. Institute for Economics & Peace) je organizacija, ki želi z raziskavami ustvariti premike v človeškem dojemanju miru (Institute for Economics & Peace, 2022). Transparency International je svetovno gibanje, ki deluje z namenom odpravljanja krivic korupcije (Transparency International, 2022). Gapminder je fundacija, ki ugotavlja sistematične napačne predstave o pomembnih svetovnih trendih in razmerjih. Te skuša odpravljati s prikazom zanesljivih podatkov drugih svetovnih raziskav (Gapminder, 2022). Vrednosti indikatorjev smo uredili z Excel preglednico. Kartografsko podlago smo sneli iz Natural Earth, ki je baza z naborom zemljevidov za izdelovanje kart po meri (Natural Earth, 2022). Karte smo izdelali z aplikacijo QGIS (QGIS, 2022).

Tabela 1: Socio-ekonomski indikatorji razvitosti.

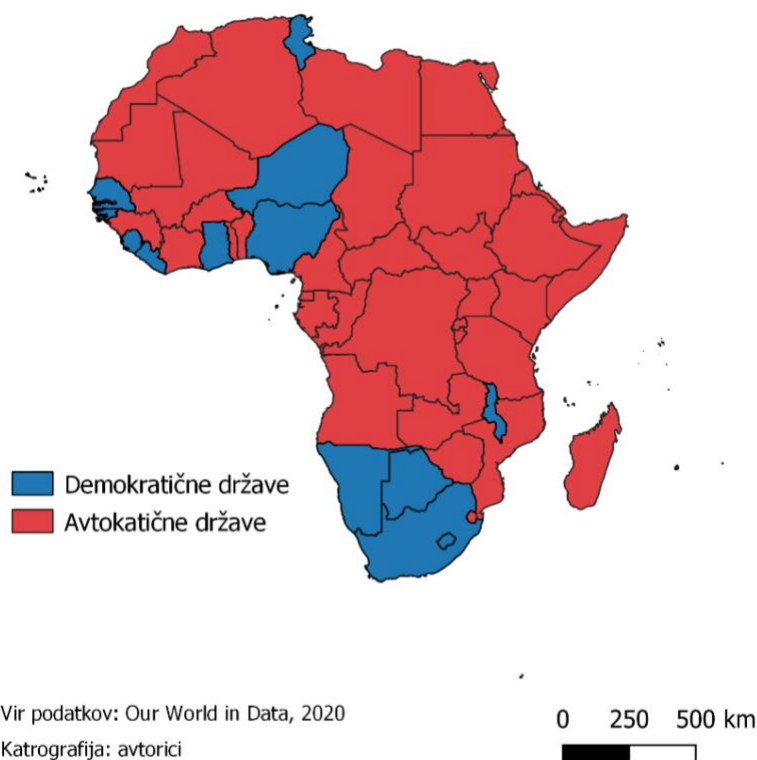
Indikator	Enota	Opredelitev	Stanje v razviti državi	Vir podatkov*
Gostota prebivalstva	Število prebivalcev/km ²	Razmerje med številom prebivalcev in površino države (Kralj Serša, Jeršin Tomassini, Nemec, 2015, str. 197).	Visok (Kralj Serša, Jeršin Tomassini, Nemec, 2015, str. 197).	WB, 2020
Bruto domači proizvod (BDP)	US \$	Vrednost vseh dokončanih proizvodov in storitev, ki so bili ustvarjeni znotraj države v obdobju enega leta (Finančni slovar, 2018).	Visok (Finančni slovar, 2018).	WB, 2011-2020
Bruto domači proizvod na prebivalca (BDP/ preb.)	US \$ /število prebivalcev	Vrednost celotnega bruto domačega proizvoda lahko pripišemo vsakemu posameznemu državljanu (Investopedia, 2021).	Visok (Investopedia, 2021).	WB, 2011-2020
Tuje investicije	US \$	Vse naložbe tujega vlagatelja v posamezni državi (finančna posojila, ustanavljanje novih podjetji, investiranje v domača in državna podjetja) (Chen, 2020).	Visok (Chen, 2020).	WB, 2019
Delež delovno aktivnega prebivalstva	%	Delež prebivalstva, ki je aktivno zaposlen. Indikator ne upošteva dela na črnem trgu (Investopedia, 2020).	Visok (Investopedia, 2020).	WB, 2020
Delež brezposelnih	%	Delež delovne sile, ki ni aktivno zaposlena, a bi lahko bila (Investopedia, 2022).	Nizek (Investopedia, 2022).	WB, 2020
Migracijski saldo	Število ljudi	Razlika med številom priseljenih in izseljenih ljudi na nekem območju. Pri pozitivnem migracijskem saldu je na območju več priseljenih kot odseljenih (Kralj Serša, Jeršin Tomassini, Nemec, 2015, str. 204).	Visok (Kralj Serša, Jeršin Tomassini, Nemec, 2015, str. 204).	WB, 2017

Pričakovana življenjska doba ob rojstvu	Leta	Število let življenja, ki ga lahko povprečno pričakuje novorojenec (Perčič, Otorepec, 2018).	Visok (Perčič, Otorepec, 2018).	WB, 2019
Stopnja smrtnosti v prvem letu	Število smrti na 1000 živorojenih otrok	Število umrlih otrok do prvega leta starosti na 1000 živorojenih otrok v koledarskem letu (ARSO, 2010).	Nizek (Unicef, 2019).	WB, 2019
Stopnja tveganja revščine	%	Odstotek prebivalcev, ki živi v gospodinjstvih, z neto dohodkom nižjim od praga tveganja revščine. Prag tveganja revščine je opredeljen s 60 % mediane razpoložljivega dohodka v državi (Stat, 2021).	Nizek (FSO, 2022).	WB, 1993-2020
Delež mestnega prebivalstva	%	Odstotek od celotnega prebivalstva države, ki živi v mestu (Encyclopaedia Britannica, 2021).	Visok (Kralj Serša, Jeršin Tomassini, Nemec, 2015, str. 223).	WB, 2020
Delež pismenih	%	Odstotek ljudi od celotnega prebivalstva starega nad 15 let z znanjem branja in pisanja (Kralj Serša, Jeršin Tomassini, Nemec, 2015, str. 191).	Visok (Kralj Serša, Jeršin Tomassini, Nemec, 2015, str. 191).	WB, 2004-2020
Izdatki za zdravstvo na prebivalca	US \$	Vsi izdatki, ki jih država nameni za zdravstveno oskrbo posameznika (WHO, 2022).	Visok (WHO, 2021, str. 1).	WB, 2018
Izdatki za izobraževanje	% od vseh državnih izdatkov	Delež skupnih državnih izdatkov namenjenih za izobraževanje prebivalstva (Statista Research Department, 2021).	Visok (Statista Research Department, 2021).	WB, 2020
Dostop do elektrike	%	Delež prebivalstva z dostopom do električne energije (Ritchie, Roser, 2020).	Visok (Ritchie, Roser, 2020).	WB, 2019
Dostop do pitne vode	%	Delež prebivalstva z dostopom do pitne vode, vključno do vode, ki ni varno upravljana (Unicef Data 2021).	Visok (Unicef Data, 2021).	WB, 2016-2020

Ekološki odtis	Globalni hektar na prebivalca (gha)	Površina produktivnih površin (travniki, pašniki, obdelovalne površine, ribolovna območja), ki jo prebivalec potrebuje za zadovoljevanje svojih osnovnih potreb (Gorenc, 2018).	Visok (Gorenc, 2018).	GFN, 2017
Indeks človekovega razvoja	0-1	Sestavljen indikator iz pričakovane življenjske dobe ob rojstvu, BDP na prebivalca, stopnje pismenosti odraslega prebivalstva ter pričakovanih let šolanja (ARSO, 2010).	Visok (Roser, 2014).	WB, 2020
Ginijev indeks	1-100	Porazdelitev skupnega državnega dohodka med prebivalci (Hayes, 2022).	Nizek (Hayes, 2022).	WB, 2011-2019
Indeks globalizacije	1-100	Združuje 43 različnih spremenljivk, ki kažejo stopnjo globalizacije v državi na družbenem, gospodarskem in političnem področju. Med najpomembnejši so tuje investicije, svetovna trgovska povezanost in migracijski saldo (Haelg, 2019).	Visok (Haelg, 2019).	ETH Zürich, 2019
Indeks miru	1-5	Meri stanje miru pri tem pa upošteva raven družbene varnosti in zaščite, obseg nenehnih domačih in mednarodnih konfliktov ter stopnjo militarizacije države (Institute for Economics & Peace, 2022).	Nizek (Institute for Economics and Peace, 2021).	IEP, 2021
Indeks zaznave korupcije	1-100	Ocenjuje države na ravni zaznane korupcije, predvsem v javnem sektorju (Kenton, 2021).	Visok (Transparency International, 2022).	Transparency International, 2020
Indeks demokracije	1-100	Ocenjuje države na podlagi volilnega procesa, pluralizma, delovanja vlade, politične participacije, politične kulture, državljanskih pravic in svoboščin (The Economist Intelligence Unit, 2021, str. 3).	Visok (The Economist Intelligence Unit, 2021, str. 4)	Gapminder, 2019-2020

*WB: The World Bank, GFN: Global Footprint Network, ETH Zürich: Eidgenössische Technische Hochschule Zürich, IEP: Institute for Economics & Peace

Za lažje raziskovanje smo zaprte in predstavniške avtokracije označili kot avtokratične države, predstavniške in liberalne demokracije pa kot demokratične države. Držav z avtokratičnimi sistemi je po naši delitvi v Afriki 36, kar predstavlja 67 % vseh afriških držav (Our World in Data, 2020).

Slika 1: Politični sistemi v Afriki (Vir podatkov: Our World in Data, 2020; kartografija: avtorici).

V Excel tabelo smo vnesli 54 držav, njihove politične sisteme in vrednosti 23 indikatorjev za vsako državo. Za vsak indikator smo izračunali kvartile in primerjali številčnost demokratičnih in avtokratičnih držav pod prvim in nad tretjim kvartilom. V območjih od 0–25 % in 75–100 % smo prešteli število zastopanih držav in izračunali deleže posameznih političnih sistemov. Tako smo dobili podatek, če so ugodne vrednosti indikatorjev bolj značilne za demokratične ali avtokratične države.

3.2. Vpliv demokracije na vrednosti indikatorjev

V drugem delu smo želeli ugotoviti, ali demokratični politični sistemi vplivajo na gospodarstvo in družbo. To smo raziskovali s korelacijo med indeksom demokracije in posameznimi indikatorji razvitosti. V Excelu smo izdelali razsevne grafikone. Neodvisna spremenljivka je bil indeks demokracije, odvisna pa vsak izmed 22 drugih indikatorjev. Grafikonu smo dodali trendno oziroma regresijsko linijo, enačbo premice in determinacijski koeficient. Determinacijski koeficient (R^2) predstavlja moč povezanosti odvisne in neodvisne spremenljivke. Najvišjo linearno povezanost točk ovrednotimo z 1. Ničelna vrednost koeficient kaže, da med spremenljivkama ni povezave (Agencija za raziskovanje RS, 2009).

4. REZULTATI

4.1. Indikatorji razvitosti

Število držav z avtokratičnim in demokratičnim političnim sistemom v spodnji in zgornji četrtini podatkov za vsak indikator smo prikazali v prilogi 1. Najzanimivejše rezultate pri gostoti prebivalstva, bruto domačem proizvodu, pričakovani življenjski dobi, stopnji smrtnosti v prvem letu, deležu pismenih, izdatkih za zdravstvo, dostopu do elektrike, dostopu do pitne vode, ekološkemu odtisu, indeksu globalizacije, indeksu miru, indeksu zaznave korupcije in indeksu demokracije smo podrobneje opisali.

Gostota prebivalstva je v razvitih državah visoka (Kralj Serša idr., 2015, str. 197). Večina držav v spodnji četrtini je avtokratičnih (79 %). Večina držav v zgornji četrtini je demokratičnih (67 %). Zaradi neugodnega podnebja in rastlinstva, nedostopnosti vodnih virov, slabe prometne povezave in težjega dostopa do naravnih virov je nizka gostota prebivalstva značilna za države, ki ležijo v puščavskih pasovih ob povratnikoma (Priloga 2, a). To so območja puščav Sahara, Namib in Kalahari (Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015, str. 16).

Bruto domači proizvod je v razvitih državah visok (Finančni slovar, 2018). Večina držav v spodnji četrtini je demokratičnih (57 %). Večina držav v zgornji četrtini je avtokratičnih (69 %). Najnižji bruto domači proizvod je značilen za države, ki ležijo v puščavskih predelih (Priloga 2, b). Bruto domači proizvod je v Afriki odvisen od nahajališč naravnih virov in od uspešnosti izkoriščanja le teh (UNECE, 2018).

Pričakovana življenjska doba je v razvitih državah visoka (Investopedia, 2021). Večina držav v spodnji četrtini je avtokratičnih (69 %). Večina držav v zgornji četrtini je demokratičnih (58 %). Najvišja pričakovana življenjska doba je na severu Afrike (Priloga 4, f), saj je tam najmanjša razširjenost malarije, aidsa, tuberkuloze in kolere, ki v velikem številu povzročajo smrti v Centralni Afriki (Garcia-Ramos, 2017).

Stopnja smrtnosti v prvem letu je v razvitih državah nizka (Unicef, 2019). Večina držav v spodnji četrtini je demokratičnih (65 %). Večina držav v zgornji četrtini je avtokratičnih (67 %). Vrednosti indikatorja so na severu in jugu Afrike najnižje. Najvišje so v Centralni Afriki (Priloga

6, i). Tam so otroci zaradi akutne podhranjenosti 9-krat bolj občutljivi na bolezni in okužbe kot dobro prehranjeni otroci. Vzrok smrti so največkrat ošpice in diareja (Unicef, 2017).

Delež pismenih je v razvitih državah visok (Kralj Serša idr., 2015, str. 191). Večina držav v spodnji četrtini je avtokratičnih (62 %). V zgornji četrtini je število držav z demokratičnim političnim sistemom enako številu držav z avtokratičnim političnim sistemom. Delež pismenih je največji na jugu Afrike (Priloga 7, l), kjer so največji tudi izdatki za izobraževanje (Priloga 8, n).

Dostop do elektrike je v razvitih državah visok (Ritchie, Roser, 2020). Večina držav v spodnji četrtini je avtokratičnih (64 %). Večina držav v zgornji četrtini je demokratičnih (54 %) deležem. Najmanjši dostop do elektrike imajo države v Centrali Afriki. Največ dostopa do elektrike imajo prebivalci na severu in jugu Afrike (Priloga 9, o), saj je tam tudi največji delež mestnega prebivalstva (Priloga 7, k).

Dostop do pitne vode je v razvitih državah visok (Unicef Data, 2021). Večina držav v spodnji četrtini je avtokratičnih (85 %). Večina držav v zgornji četrtini je demokratičnih (62 %). Največ dostopa do pitne vode imajo prebivalci na severu in jugu Afrike (Priloga 9, p), saj je tam tudi največji delež mestnega prebivalstva (priloga 7, k). Najmanjši dostop do pitne vode imajo države puščavskih predelov zaradi nedostopnosti in pomanjkanja vodnih virov (Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015, str. 16).

Ekološki odtis je v razvitih državah visok (Gorenc, 2018). Večina držav v spodnji četrtini je avtokratičnih (80 %). V zgornji četrtini je število držav z demokratičnim političnim sistemom enako številu držav z avtokratičnim političnim sistemom. Največji ekološki odtis je v Južni, Zahodni in Severni Afriki (Priloga 10, q), kjer je največ industrije (Cousquer, 2018).

Indeks globalizacije je v razvitih državah visok (Haelg, 2019). Večina držav v spodnji četrtini je avtokratičnih (80 %). Večina držav v zgornji četrtini je demokratičnih (54 %). Najmanjši indeks globalizacije je v notranjosti celine (Priloga 11, u). Območja v Centralni Afriki ostajajo izolirana od svetovnih trgov in svetovne skupnosti, saj je dostop do regije omejen, v regiji pa je omejen tudi dostop do tehnologije in informacij (Nissanke, Thorbecke, 2007).

Indeks miru je v razvitih državah nizek (Institute for Economics and Peace, 2021). Večina držav v spodnji četrtini je demokratičnih (58 %). Večina držav v zgornji četrtini je avtokratičnih (76 %). Nemiren je celoten afriški kontinent, najvišje vrednosti indeksa miru so v Centralni in Vzhodni Afriki (Priloga 12, v), zaradi nacionalističnih teženj nedržavnih narodov (Zupančič, 2011, str. 26).

Indeks zaznave korupcije je v razvitih državah visok (Transparency International, 2022). Večina držav v spodnji četrtini je avtokratičnih (92 %). Večina držav v zgornji četrtini je demokratičnih (85 %). Na jugu Afrike je indeks zaznave korupcije najvišji (Priloga 12, w). Tam je največ demokratičnih držav, ki stremijo k transparentni politiki in s številnimi državnimi organi, ki preverjajo delo javne uprave (Rose-Ackerman, 1999).

Indeks demokracije je v razvitih državah visok (The Economist Intelligence Unit, 2021, str. 4). Večina držav v spodnji četrtini je avtokratičnih (92 %). Večina držav v zgornji četrtini je demokratičnih (76 %). Indeks demokracije je najvišji na zahodu in jugu Afrike (Priloga 13, x), kjer imajo države demokratični politični sistem (Slika 1).

Pri analizi indikatorjev bruto domačega proizvoda na prebivalca (Priloga 3, c), tujih investicij (Priloga 3, d), deleža delovno aktivnega prebivalstva (Priloga 4, e), deleža brezposelnih (Priloga 4, f), migracijskega salda (Priloga 5, g), stopnje tveganja revščine (Priloga 6, j), deleža mestnega prebivalstva (Priloga 7, k), izdatkov za izobraževanje (Priloga 8, n), indeksa človekovega razvoja (Priloga 10, s) in Ginijevega indeksa (Priloga 11, t) so v spodnji in zgornji četrtini prevladovalе države z avtokratičnim političnim sistemom. Te ugotovitve niso skladne z našimi pričakovanji.

Večina afriških držav je v zadnjem desetletju doživela eno od oblik državljanske krize. Menjave oblasti, državljanske vojne, upori, meddržavni spopadi so oslabili gospodarsko moč. Negotovo stanje je še poslabšalo problem revščine in povečalo razmah bolezni.

Zaradi arabskih vstaj, ki so prizadele Severno Afriko, smo sklepali, da bo bruto domači proizvod na prebivalca kot pokazatelj gospodarske moči, nižji na severu. Naša raziskava tega sklepa ne potrjuje (Priloga 3, c). Menimo, da je tako, ker imajo nekatere države Severne Afrike zaloge nafte in so članice organizacije OPEC (OPEC, 2022). Izobraženo prebivalstvo se je zaradi posledic Arabske pomladi začelo množično izseljevati iz držav Severne Afrike v Evropo. To potrjuje negativen migracijski saldo na tem območju (Priloga 5, g). Indeks miru je v Severni

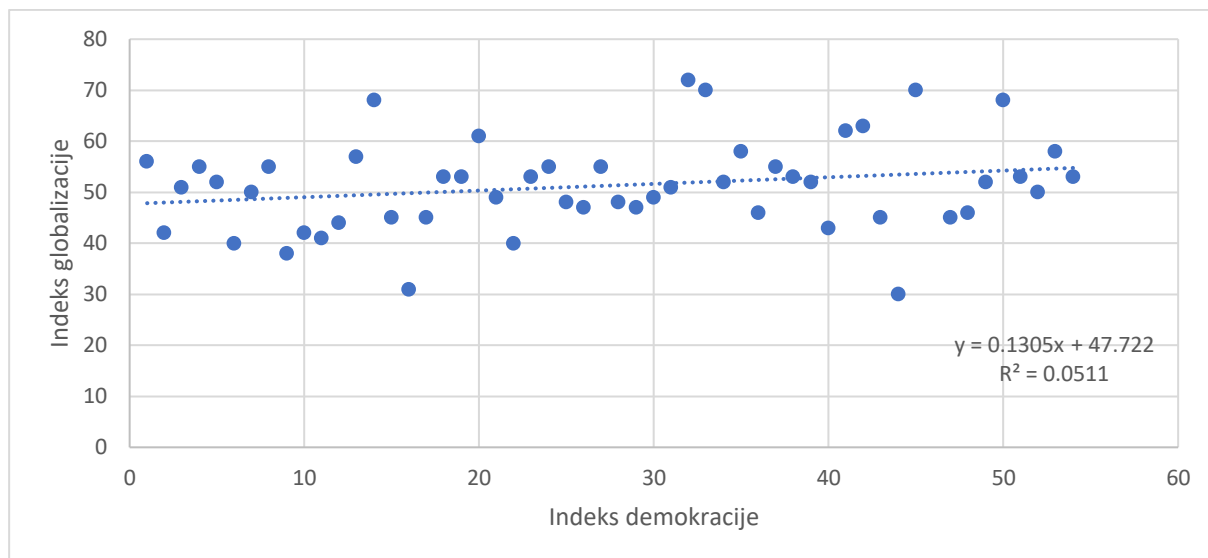
Afriki najnižji prav v Tuniziji in Egiptu, kjer so v obdobju Arabske pomladi dosegli spremembe avtokratičnega režima (Priloga 12, v). Za nemirno območje Centralne in Vzhodne Afrike so značilni državni nemiri zaradi nacionalnih teženj nedržavnih narodov. Za območje je značilen nizki bruto domači proizvod na prebivalca (Priloga 3, c). V Centralni Afriki je stopnja tveganja revščine med najvišjimi v Afriki (Priloga 6, j), kar je posledica še vedno prisotnih nemirnih dogajanj. To potrjuje tudi najvišji indeks miru (Priloga 12, v). Posledično je na območju Centralne in Vzhodne Afrike najnižji indeks demokracije, kjer prevladujejo avtokratični politični sistemi (Priloga 13, x). Največja razslojenost družbe je značilna za Južno Afriko, kar potrjuje največji Ginijev indeks na jugu Afrike (Priloga 11, t).

Ugotovili smo, da vrsta političnega sistema le delno vpliva na področje gospodarstva in družbe v Afriki. Visoko stanje indikatorjev je večinoma prostorsko zgoščeno na severu in jugu Afrike. Zaradi oblik državljskih kriz, ki so prizadele nekatere afriške države, smo tam opazili slabše stanje bruto domačega proizvoda na prebivalca, migracijskega salda, stopnje tveganja revščine, indeksa miru in indeksa demokracije.

4.2. Vpliv demokracije na vrednosti indikatorjev

Glavna ugotovitev drugega dela raziskovalne naloge je, da nobeden od izbranih indikatorjev razvitosti ni v močni korelaciji z indeksom demokracije. Najvišji determinacijski koeficient je značilen za indeks globalizacije in indeks demokracije ($R^2=0,0511$). (Slika 2).

Vrednosti ostalih determinacijskih koeficientov so znašale med 0,0373 in 0,0000002. Iz nizkih vrednosti ugotovimo, da indeks demokracije ni izrazito povezan z izbranimi indikatorji. Vse korelacije med indeksom demokracije in ostalimi indikatorji so prikazane v prilogah 14, 15, 16 in 17.

Slika 2: Korelacija med indeksom globalizacije in indeksom demokracije (Vir podatkov: Gapminder, 2019- 2020 in ETH Zürich, 2019).

5. RAZPRAVA

Za primerjavo demokratičnih in avtokratičnih političnih sistemov smo izbrali Afriko, saj smo ob izbiranju teme menili, da o afriški politiki ne vemo dovolj. Gospodarsko in družbeno dogajanje v Afriki je po našem mnenju s strani evropskih medijev premalo zastopano. Z raziskovalno nalogo smo želeli razširiti svoje znanje in raziskati vpliv političnega sistema na gospodarstvo in družbo v Afriki. Ključnega pomena je bila tudi zastopanost tako demokratičnih kot avtokratičnih političnih sistemov. Afrika ima veliko neizkoriščenega naravnega in družbenega potenciala in bo v prihodnosti na globalni ravni imela vedno večji gospodarski in družbeni vpliv. Med raziskavo smo ugotovili, da je v Afriki težko opredeliti politični sistem kot samo demokratičen in avtokratičen.

Glavna ugotovitev prvega dela raziskovalne naloge je, da vrsta političnega sistema le delno vpliva na področje gospodarstva in družbe v Afriki. Prvo hipotezo lahko zato delno potrdimo, saj smo z raziskavo ugotovili, da demokracija pozitivno vpliva na gostoto prebivalstva, pričakovano življenjsko dobo, stopnjo smrtnosti v prvem letu, dostop do elektrike, dostop do pitne vode, indeks globalizacije, indeks miru, indeks zaznave korupcije in indeks demokracije. Stanje teh indikatorjev je v Afriki podobno stanju indikatorjev v razvitih državah Zahodnega sveta. Presenetilo nas je število držav z avtokratičnim političnim sistemom, ki imajo stanje indikatorjev podobno stanju indikatorjev razvitih držav Zahodnega sveta. V največjem nasprotju z našimi pričakovanji je stanje bruto domačega proizvoda, ki je najnižje v demokraciji in najvišje v avtokraciji (Priloga 1, priloga 2, b). Stanje bruto domačega proizvoda v državi je bolj odvisno od naravnih potencialov, izvažanja in načina trženja kot od vrste političnega sistema. Primer take države je Demokratična republika Kongo, ki ima kljub avtokraciji zaradi nahajališč koltana, kobalta in zlata visok bruto domači proizvod. Na stanje socio-ekonomskih indikatorjev vpliva veliko drugih dejavnikov, ki niso povezani z vrsto političnega sistema. Sklepamo lahko, da imajo dostop do morja, geografska lega, razširjenost bolezni, naravni viri, podnebje, prometne povezave, kolonizacija in neokolonializem večji vpliv na gospodarstvo in družbo kot pa sama vrsta političnega sistema. Na razvoj gospodarstva in družbe v Afriki zadnjih 10 let z investicijami vpliva Kitajska, ki z afriškimi državami povezana v FOCAC (Forum on China-Africa Cooperation). Glede na našo raziskavo so trenutno v Afriki večkrat bolj razvite avtokratične kot demokratične države. Izjemi sta le Gana, ki je edina država z liberalno

demokracijo v Afriki in Tunizija, ki ima najdaljšo tradicijo demokracije v Afriki. Za obe državi so značilna visoka stanja vseh indikatorjev, ki so podobna stanju indikatorjev v razvitih državah Zahodnega sveta.

V drugem delu smo z metodo korelacije ugotavljali linearno odvisnost vseh izbranih socio-ekonomskih indikatorjev in indeksa demokracije. Ugotovili smo, da visok indeks demokracije v sodobnosti v Afriki nima pozitivnega vpliva na gospodarstvo in družbo, kar potrjujejo nizki determinacijski koeficienti. Tako smo drugo hipotezo ovrgli. Eden izmed možnih razlogov je obdobje trajanja afriške demokracije. Po desetletjih nemirov in izkoriščanja se stanje v kratkem času še ni izboljšalo, vendar bodo v prihodnje lahko opazne pozitivne spremembe. Navedeni razlog potrjuje Tunizija, ki kot država z dolgo tradicijo demokracije izstopa med razvitimi državami, med katerimi prevladujejo avtokratični politični sistemi.

Raziskovalno nalogo bi lahko izboljšali z vključitvijo vseh držav sveta. S tem bi imeli večji delež držav z demokratičnim političnim sistemom. Vključene bi bile tudi države z daljšo tradicijo demokracije. Stanje indikatorjev pa bi lahko tako bolje odražalo politični sistem. Z gotovostjo bi lahko ugotovili, kako demokracija vpliva na gospodarstvo in družbo. Za bolj poglobljeno in natančno raziskavo bi vključili večji nabor indikatorjev. Dodali bi več tistih, ki kažejo trenutno stanje in napovedujejo razvoj gospodarstva (npr. delež prebivalstva zaposlenega v posameznem sektorju, inflacija, uvoz in izvoz blaga, gostota cestnega omrežja). Medsebojni vpliv indikatorjev bi lahko preverili z večjimi korelacijami. Najprimernejša bi bila korelacija med bruto domačim proizvodom na prebivalca in ostalimi obravnavanimi indikatorji. Primerjali bi lahko vpliv izdatkov za zdravstvo in pričakovane življenjske dobe, izdatkov za zdravstvo in stopnje smrtnosti v prvem letu, dostopa do elektrike in delež mestnega prebivalstva, delež pismenih in mestnega prebivalstva. Raziskali bi lahko tudi vpliv religije na stanje indikatorjev.

Tretjo hipotezo lahko v celoti potrdimo, saj imajo države v puščavskih pasovih ob povratnikoma slabše stanje socio-ekonomskih indikatorjev kot druge afriške države. Stanje indikatorjev je tam ravno nasprotno stanju indikatorjev v razvitih državah Zahodnega sveta. Slabše stanje le teh pripisujemo neugodnemu podnebju in dostopnosti vodnih virov. Glede na to, da tretjino površine kontinenta obsegajo puščave, so lahko te opredeljene kot naravna

determinanta razvoja. Kljub temu je lahko na takšnih območjih z izkoriščanjem solarnega potenciala in drugimi tehnologijami zmanjšan negativen vpliv in dosežen bolj skladen razvoj.

Podobno stanje socio-ekonomskih indikatorjev kot v razvitih državah v Afriki najdemo le na severu in jugu. Ozemlje teh območji je gospodarsko in kulturno povezano z Evropo in Bližnjim Vzhodom, ki vlagata kapital v infrastrukturo, ki omogoča družbeni in gospodarski razvoj območja. Puščavski pasovi pa preprečujejo tesnejše povezave s Centralno Afriko. V Severni in Južni Afriki so vrednosti bruto domačega proizvoda najvišje, kar vpliva na višje stanje ostalih indikatorjev (Priloga 3, c).

6. ZAKLJUČEK

Z raziskovalno nalogo smo v prvem delu ugotovili, da so v Afriki trenutno večkrat bolj razvite avtokratične kot demokratične države. Izjemi sta le liberalno demokratična Gana in Tunizija z najdaljšo tradicijo demokracije v Afriki. Prvo hipotezo smo delno potrdili, saj je stanje le nekaterih socio-ekonomskih indikatorjev v demokratičnih državah podobno stanju le teh v razvitem in demokratičnem Zahodnem svetu.

Zaradi nizkih vrednosti determinacijskih koeficientov pri korelacijah indeksa demokracije in ostalih indikatorjev smo ugotovili, da izbrani indikatorji niso povezani. Vrsta političnega sistema v Afriki zato trenutno ni povezana s stanjem socio-ekonomskih indikatorjev.

Po izdelavi kart, ki prikazujejo prostorsko razširjenost vrednosti izbranih socio-ekonomskih indikatorjev, smo potrdili svojo tretjo hipotezo. Ta predpostavlja, da imajo države v puščavskih pasovih ob povratnikoma slabše stanje socio-ekonomskih indikatorjev. Najbolj razvita dela Afrike, ki imata stanje indikatorjev podobno stanju le teh v razvitih državah Zahodnega sveta, sta skrajni sever in jug celine. Območji sta najbolj gospodarsko in kulturno povezani z Evropo.

Številna krizna območja v Afriki slabšajo stanje socio-ekonomskih indikatorjev. V Severni Afriki Arabska pomlad na dolgi rok ni vplivala na padec bruto domačega proizvoda. Vplivala pa je na negativen migracijski saldo in nizek indeks miru v Tuniziji in Egiptu, kjer so dosegli spremembe režima. V Centralni in Vzhodni Afriki so nacionalni spopadi oslabili gospodarsko moč in zmanjšali indeks demokracije. Spopadi so povečali indeks miru in stopnjo tveganja revščine. Na jugu Afrike je najvišji Ginijev indeks, ki je posledica zgodovinske razslojenosti družbe.

Sklepna ugotovitev raziskovalne naloge je, da demokratični in avtokratični politični sistemi v Afriki občutno ne vplivajo na izbrane socio-ekonomske indikatorje. Med izbranimi političnima sistemoma je v Afriki težko določiti mejo, saj mnoge avtokracije delujejo pod pretvezo demokracije. Med nekaterimi izbranimi socio-ekonomskimi indikatorji ni mogoče iskati povezave s političnim sistemom. Prav tako je težko primerjati indeks demokracije z drugimi indeksi, saj so ti že sestavljeni iz večih indikatorjev in ne kažejo stanja le enega področja. Vzroke za različno razvitost posameznih afriških držav bi morali iskati v drugih dejavnikih, kot so dostop do morja, geografska lega, razširjenost bolezni, naravni viri, podnebje, prometne povezave, kolonizacija in neokolonializem, ne pa v težko določljivi vrsti političnega sistema.

Menimo, da bi bilo raziskavo smiselno ponoviti čez 10 let, saj se Afrika hitro razvija in bo v prihodnosti imela vedno večji globalni socio-ekonomski vpliv. Z razvojem celine bi lahko spremljali tudi razvoj demokracije v Afriki in njen vpliv na indikatorje razvitosti. Rezultate bi lahko med seboj primerjali in ocenili vpliv demokratičnega političnega sistema na razvoj držav.

7. VIRI IN LITERATURA

African Union: About the African Union. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://au.int/en/overview>

Agencija za raziskovanje RS. Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja: Korelacija. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: [https://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474661/korelacija%20\(05](https://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474661/korelacija%20(05)

ARSO: [SE03] Indeks človekovega razvoja. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/indeks-clovekovega-razvoja?tid=11>

ARSO: [SE04] Pričakovana življenjska doba in umrljivost dojenčkov. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/pricakovana-zivljenjska-doba-umrljivost-dojenckov?tid=11>

Boix C., Miller M., & Rosato S.: Age of democracies, 2015. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://ourworldindata.org/grapher/age-of-democracies?country=~COD>

Cerar, M.: Totalitarizem (1. del). (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/kolumne/10239>

Chen J.: Foreign Investment. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.investopedia.com/terms/f/foreign-investment.asp>

Cousquer D.: Industrial and high value investments in Africa, 2016-2018. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.trendeo.net/industrial-and-high-value-investments-in-africa-2016-2018/>

Craigwell-Walkes N.: Indicators of Social and Economic Development. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.grin.com/document/418219>

Dadush, U.: Europe's role in North Africa: development, investment and migration. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.bruegel.org/2017/04/europes-role-in-north-africa-development-investment-and-migration/#:~:text=By%20contrast%2C%20North%20African%20countries,years%20has%20hindered%20economic%20development>

Dahl, R. A.: Encyclopedia Britannica. Democracy. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.britannica.com/topic/democracy>

DBpedia: About: Western world. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: https://dbpedia.org/page/Western_world

Encyclopaedia Britannica: Arab Spring. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.britannica.com/event/Arab-Spring>

Encyclopaedia Britannica: Urbanization. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.britannica.com/topic/urbanization>

Encyclopedia Britannica: Western Sahara. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.britannica.com/place/Western-Sahara>

ETH Zürich: Research. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://ethz.ch/en.html>

eUprava: Kaj je demokracija? (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/o-demokracicnih-procesih/pojem-demokracije/kaj-je-demokracija.html>

European Council: European Union - African Union summit, 17-18 February 2022. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2022/02/17-18/>

Federal Statistical Office: Risk of poverty. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/economic-social-situation-population/economic-and-social-situation-of-the-population/poverty-and-material-deprivation/risk-poverty.html>

Ferfila, B. (2008): Demokratične in nedemokratične države sveta. Ljubljana: Založba FDV

Finančni slovar: Bruto domači proizvod - BDP. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <http://www.financnislovar.com/definicije/bruto-domaci-proizvod.html>

Gapminder: About. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.gapminder.org/about/>

Gapminder: About. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.gapminder.org/about/>

Garcia-Ramos A.: 4 COMMON DISEASES IN THE CENTRAL AFRICAN REPUBLIC. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://borgenproject.org/common-diseases-in-the-central-african-republic/>

Garside, M.: Mining industry in Africa - statistics & facts. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.statista.com/topics/7205/mining-industry-in-africa/#dossierKeyfigures>

Global Footprint Network: Data and Methodology. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.footprintnetwork.org/resources/data/>

Gorenc T.: Kaj je ekološki odtis? (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://izo.si/wp-content/uploads/2021/03/kaj-je-ekoloski-odtis.pdf>

Haelg F.: The KOF Globalisation Index – A Multidimensional Approach to Globalisation. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/jbnst-2019-0045/html>

Hayes A.: Gini Index. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.investopedia.com/terms/g/gini-index.asp#toc-the-gini-index-around-the-world>

Heslop, D. A.: Encyclopedia Britannica: Political system. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.britannica.com/topic/political-system>

Institute for Economics & Peace: About. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.economicsandpeace.org/>

Institute for Economics & Peace: Global Peace Index 2021. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.visionofhumanity.org/maps/#/>

Investopedia: Employment-to-Population Ratio. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: https://www.investopedia.com/terms/e/employment_to_population_ratio.asp#toc-disadvantages-of-the-employment-to-population-ratio

Investopedia: Per Capita GDP. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.investopedia.com/terms/p/per-capita-gdp.asp>

Investopedia: Unemployment Rate. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.investopedia.com/terms/u/unemploymentrate.asp>

ISJFR ZRC SAZU: Indikator. (Elektronski vir). Prdobljeno na URL naslovu: <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=indikator>

I-učbenik: VEGA 1: i-učbenik za matematiko v 1. letniku gimnazije. Dostopno na URL naslovu: <https://eucbeniki.sio.si/vega1/66/index4.html>

Janžekovič M., Jeršin Tomassini K.: Geografija 8: i-učbenik za geografijo v 8. razredu osnovne šole. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://eucbeniki.sio.si/geo8/2565/index.html#>

Kralj Serša M., Jeršin Tomassini K., Nemec L.: GEOGRAFIJA 1. i-učbenik za geografijo v 1. letniku gimnazij. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2530/index.html>

McCaskie, T. C.: Encyclopedia Britannica. Western Africa: Decolonization and the regaining of independence. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.britannica.com/place/western-Africa/Decolonization-and-the-regaining-of-independence>

Microsoft: Microsoft Excel. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.microsoft.com/en-us/microsoft-365/excel>

MMC RTV SLO, STA.: Afriška unija je teden dni po državnem udaru suspendirala Burkina Faso. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.rtvsl.si/svet/afrika/afriška-unija-je-teden-dni-po-drzavnem-udaru-suspendirala-burkina-faso/610714>

Natural Earth: Features. (Elektronski vir). Dostop na URL naslovu: <https://www.naturalearthdata.com/>

Nicol, D.S.H.W: Encyclopedia Britannica. Africa: Introduction. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.britannica.com/place/Africa>

Nissanke, M., Thorbecke, E.: Globalization, Growth, and Poverty in Africa. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.wider.unu.edu/publication/globalization-growth-and-poverty-africa#:~:text=In%20general%2C%20however%2C%20the%20limited,institutions%3B%20extremely%20under%2Ddeveloped%20physical>

Ocheni, S., Nwankwo B. C.: Analysis of Colonialism and Its Impact in Africa. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: https://www.tralac.org/images/News/Documents/Analysis_of_Colonialism_and_Its_Impact_in_Africa_Ocheni_and_Nwankwo_CSCanada_2012.pdf

OECD: Composite indicator. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6278>

OPEC: Our Mission. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: https://www.opec.org/opec_web/en/about_us/25.htm

Our World in Data: Political regime 2020. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://ourworldindata.org/grapher/political-regimes?region=Africa&country=~SVN>

Our World in Data: Political regimes over time, 2011. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://ourworldindata.org/grapher/political-regimes-over-time?time=latest>

Perčič S., Otorepec P.: [ZD26] Pričakovana življenjska doba ob rojstvu. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/pricakovana-zivljenjska-doba-ob-rojstvu-2?tid=11>

QGIS: QGIS - The Leading Open Source Desktop GIS. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.qgis.org/en/site/about/index.html>

Ritchie H., Roser M.: Access to Energy. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://ourworldindata.org/energy-access>

Rose-Ackerman, S.: Political Corruption and Democracy. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu:

<https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/conjil14&div=18&id=&page=>

Roser, M., Our world in data: Human Development Index (HDI). (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://ourworldindata.org/human-development-index>

Segell, G.: Neokolonializem v Afriki ter primeri Turčije in Irana. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0975087819845197>

Senegačnik, J. (2020): Geografija sodobnega sveta. Ljubljana: Modrijan izobraževanje

Stat: Cilj 1. Odpraviti vse oblike revščine povsod po svetu. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-1.-odpraviti-vse-oblike-rev%C5%A1%C4%8Dine-povsod-po-svetu/1.2-stopnja-tveganja-rev%C5%A1%C4%8Dine>

Statista Research Department: Share of government spending on education in the GCC by country 2020. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.statista.com/statistics/720988/gcc-share-of-government-spending-on-education-by-country/>

The Economist Intelligence Unit: Democracy Index 2020. In sickness and in health? (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: https://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/democracy-index-2020.pdf?mkt_tok=NzUzLVJJUS00MzgAAAGCON-QTfnliblpw_SibJRlnQ1sh-0juBTF0Xd-oEYRyDQR39-ZNdDtAiAbSrg%201DJeCJ_0wLZiYy6Qm_ukDwunaf2eG2KwCZMBb9qlGdv3hWZD2Q

The World Bank: Africa: Region overview. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.worldbank.org/en/region/afr/overview#1>

The World Bank: GDP (current US\$). (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

Transparency International: About. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.transparency.org/en/what-we-do>

Transparency International: CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.transparency.org/en/cpi/2021>

Turner, M.: Scramble for Africa. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.theguardian.com/environment/2007/may/02/society.conservationandendangeredspecies1>

UNECE: Going beyond GDP: accounting for natural capital and the interactions between the economy and the environment. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu:

<https://unece.org/statistics/news/going-beyond-gdp-accounting-natural-capital-and-interactions-between-economy-and>

Unicef Data: Drinking water. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://data.unicef.org/topic/water-and-sanitation/drinking-water/>

Unicef: Kljub globalnemu napredku vsak dan še vedno umre 15.000 otrok. Večino smrti bi lahko preprečili z učinkovitimi in cenovno dostopnimi ukrepi. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.unicef.si/novice/14042/kljub-globalnemu-napredku-vsak-dan-se-vedno-umre-15000-otrok>

Unicef: Med otroki v Somaliji vse več podhranjenosti in bolezni. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.unicef.si/novice/13994/med-otroki-v-somaliji-vse-vec-podhranjenosti-in-bolezni>

United Nations: Member States. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.un.org/en/about-us/member-states>

Valenčič, G.: Kitajska z novo triletko v Afriki opušča velike infrastrukturne projekte. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.rtvsl.si/svet/kitajska-z-novo-triletko-v-afriki-opusca-velike-infrastrukturne-projekte/606310>

Vintar Mally, K.: Razvojno zaostajanje Podsaharske Afrike. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: https://www.researchgate.net/publication/272651674_Razvojno_zaozstajanje_Podsaharske_Afrike

World Health Organization: Global expenditure on health: Public spending on the rise? (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/350560/9789240041219-eng.pdf>

World Health Organization: Health expenditure. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.who.int/data/nutrition/nlis/info/health-expenditure>

Worldometer: World Population by Region. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://www.worldometers.info/world-population/#region>

ZRC SAZU ISJFR: Kazalnik. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=2&Query=kazalnik>

Zupančič, J.: Geografski obzornik: Nemirni afriški kontinent - Geografski vidiki kriznih območij v Afriki. (Elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: http://zgs.zrc-sazu.si/Portals/8/Geografski_obzornik/go_2011_4.pdf

8. PRILOGE

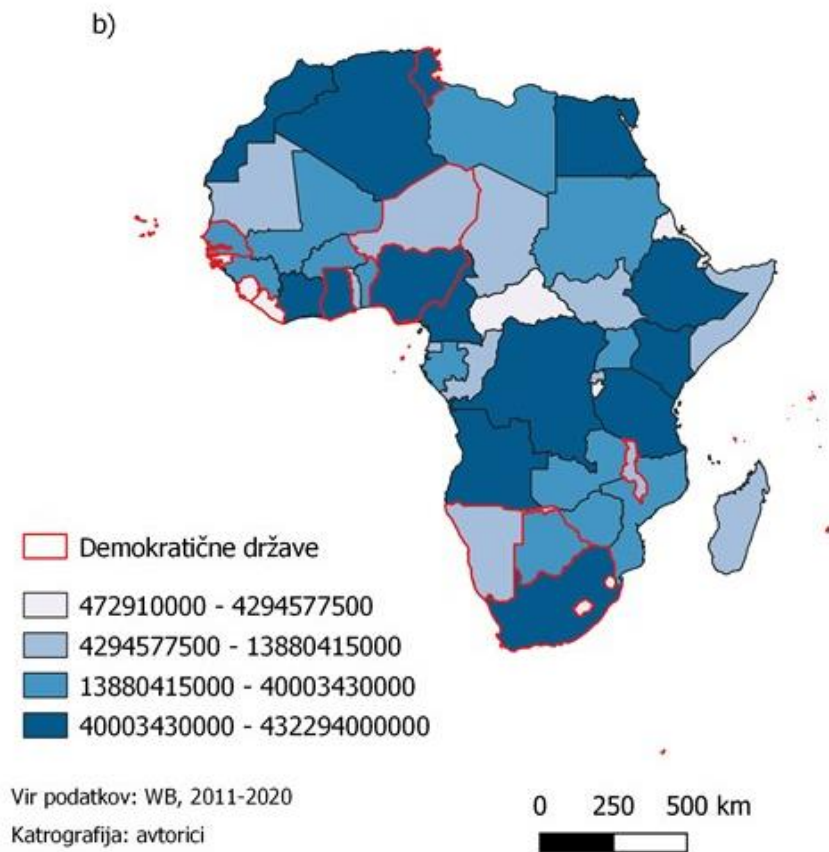
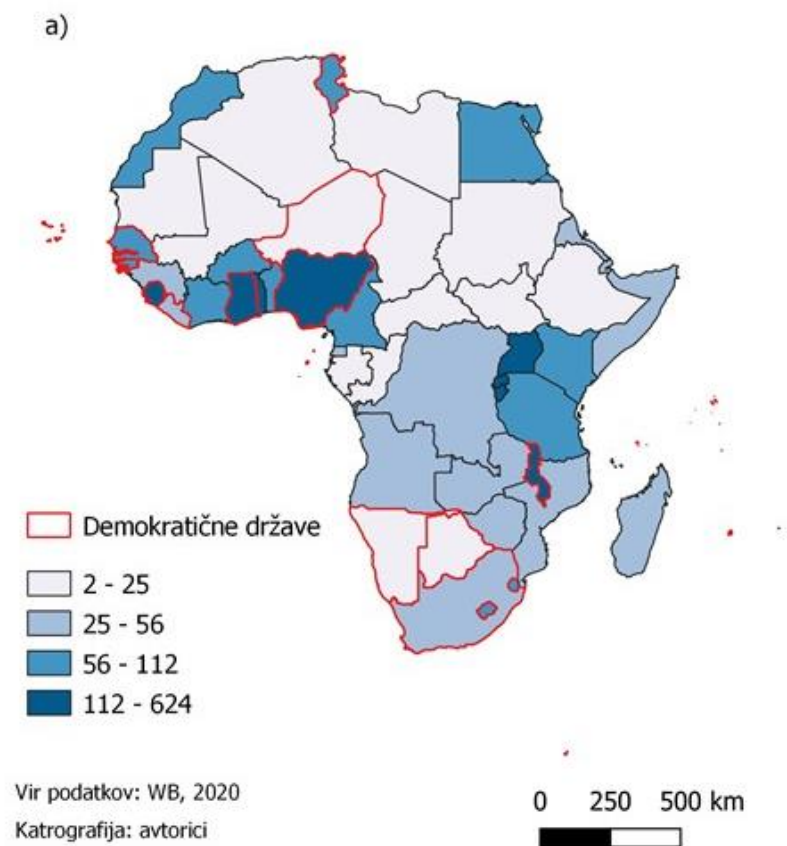
Priloga 1: Število držav z avtokratičnim in demokratičnim političnim sistemom v spodnji in zgornji četrtini podatkov za vsak indikator.

Indikator	Število DEM v spodnji četrtini	Število AVTO v spodnji četrtini	Odstotek AVTO	Število DEM v zgornji četrtini	Število AVTO v zgornji četrtini	Odstotek AVTO	Komentar*
Gostota prebivalstva	3	11	79	8	4	33	Večina držav v sponji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je DEM.
Bruto domači proizvod	8	6	43	4	9	69	Večina držav v spodnji četrtini je DEM; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Bruto domači proizvod na prebivalca	5	9	64	6	7	54	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Tuje investicije	5	9	64	3	10	77	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Delež delovno aktivnega prebivalstva	3	10	77	4	10	71	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Delež brezposelnih	4	9	69	4	12	75	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Migracijski saldo	4	10	71	3	10	77	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.

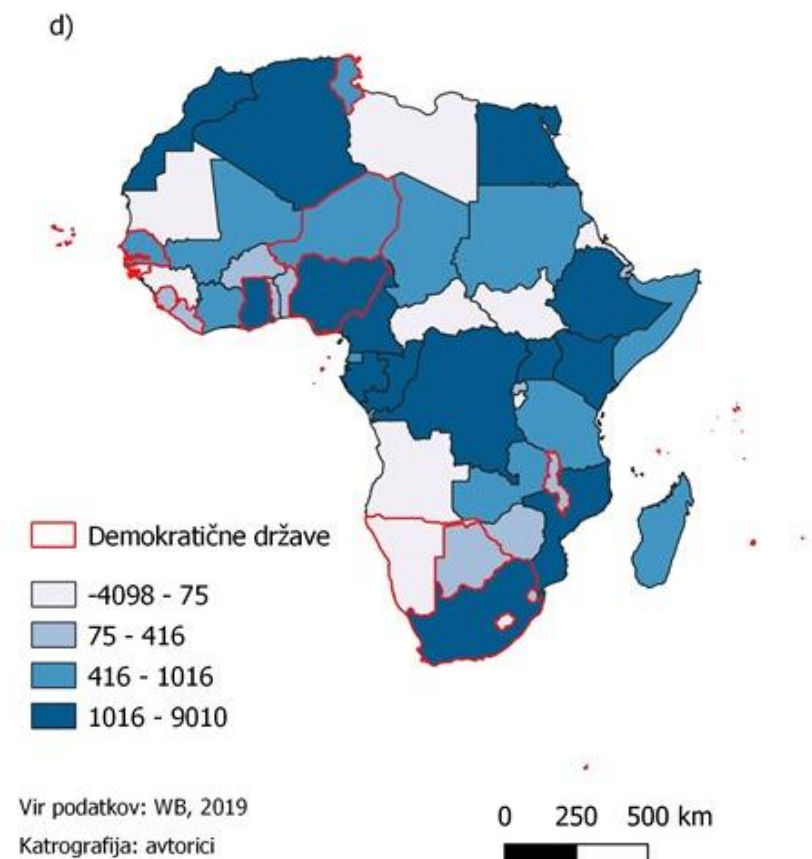
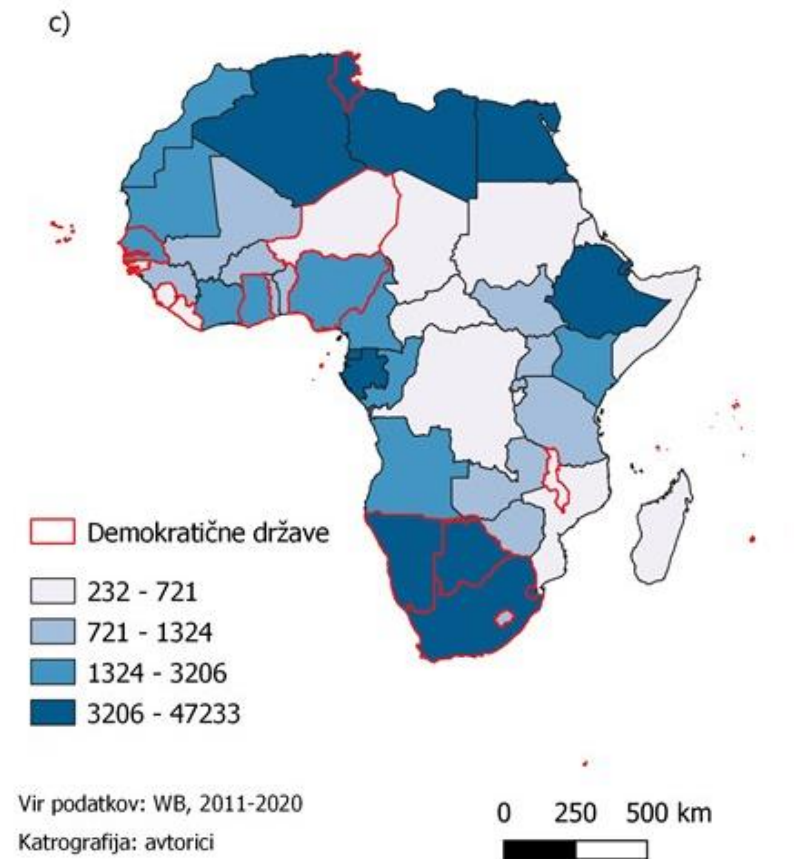
Pričakovana življenjska doba	4	9	69	7	5	42	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je DEM.
Stopnja smrtnosti v prvem letu	6	5	45	4	8	67	Večina držav v spodnji četrtini je DEM; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Stopnja tveganja revščine	6	7	54	4	11	73	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Delež mestnega prebivalstva	3	11	79	5	8	62	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Delež pismenih	5	8	62	7	7	50	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; v zgornji četrtini je ENAKO ŠTEVILO AVTO KOT DEM.
Izdatki za zdravstvo	3	10	77	7	7	50	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; v zgornji četrtini je ENAKO ŠTEVILO AVTO KOT DEM.
Izdatki za izobraževanje	3	11	79	5	8	62	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Dostop do elektrike	5	9	64	7	6	46	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je DEM.
Dostop do pitne vode	2	11	85	8	5	38	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je DEM.

Ekološki odtis	2	8	80	7	7	50	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; v zgornji četrtini je ENAKO ŠTEVILO AVTO KOT DEM.
Indeks človekovega razvoja	2	4	67	7	11	61	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Ginijev indeks	5	8	62	5	11	69	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Indeks globalizacije	2	8	80	7	6	46	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je DEM.
Indeks miru	7	5	42	4	13	76	Večina držav v spodnji četrtini je DEM; večina držav v zgornji četrtini je AVTO.
Indeks zaznave korupcije	1	12	92	11	2	15	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je DEM.
Indeks demokracije	1	11	92	13	4	24	Večina držav v spodnji četrtini je AVTO; večina držav v zgornji četrtini je DEM.

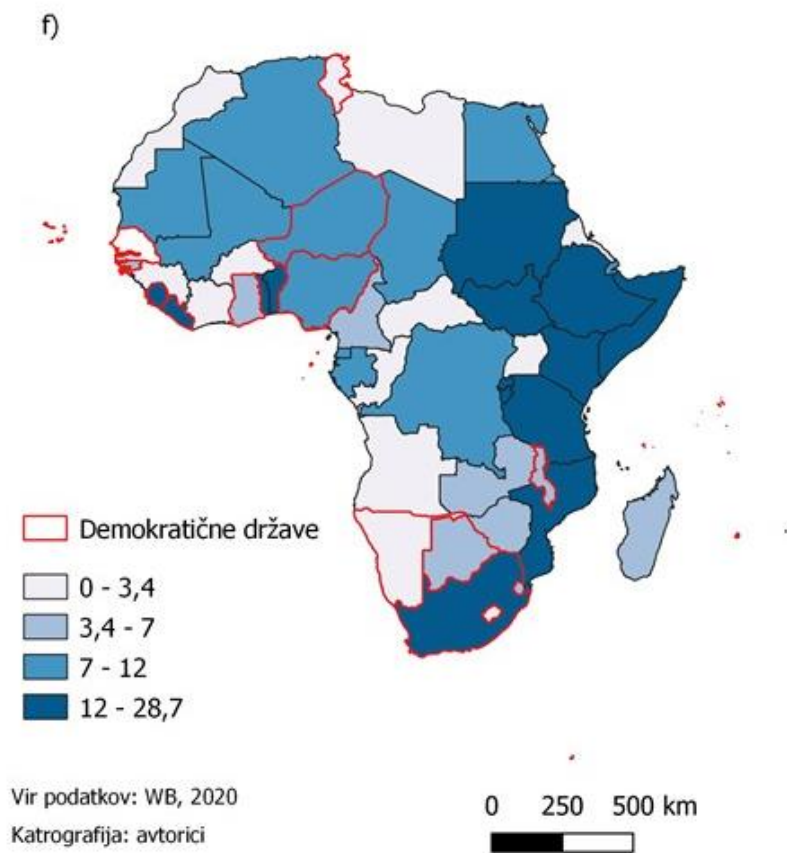
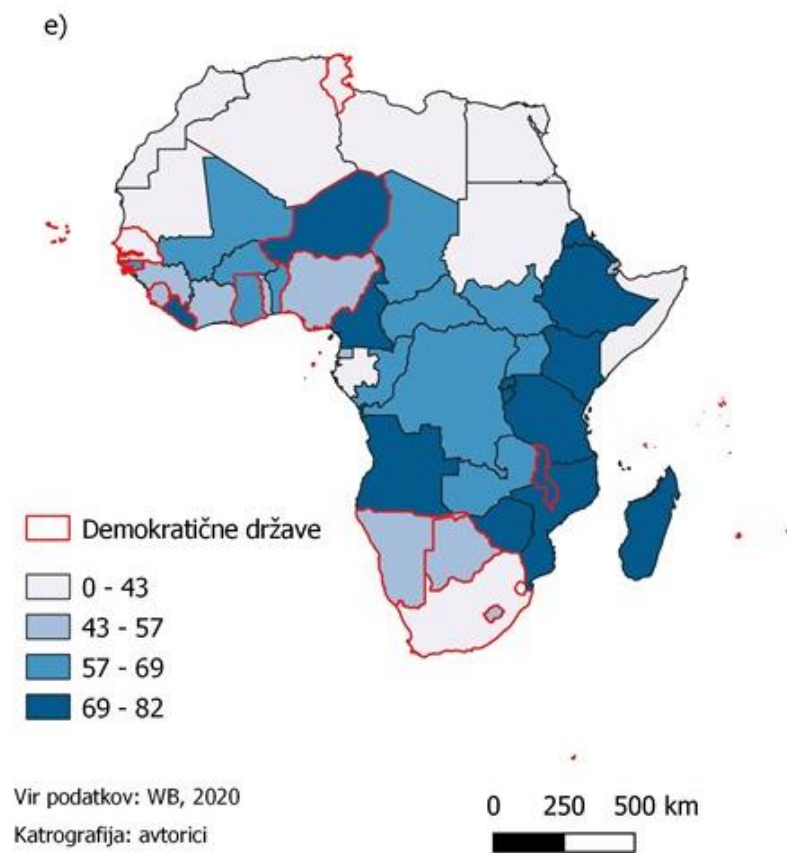
*AVTO: avtokratični politični sistem; DEM: demokratični politični sistem

Priloga 2: a) Gostota prebivalstva, b) bruto domači proizvod.

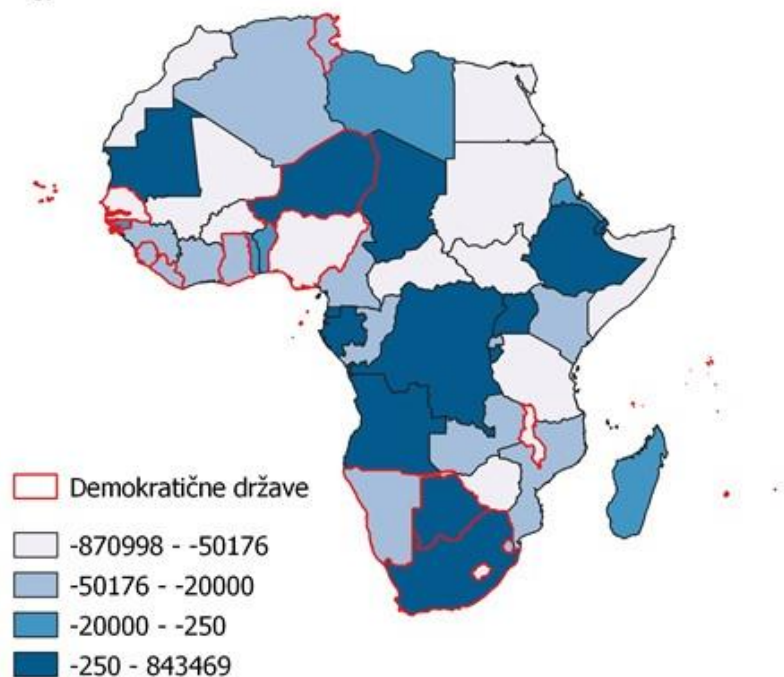

Priloga 3: c) Bruto domači proizvod na prebivalca, d) tuje investicije.

Priloga 4: e) Delež delovno aktivnega prebivalstva, f) delež brezposelnih.

g)

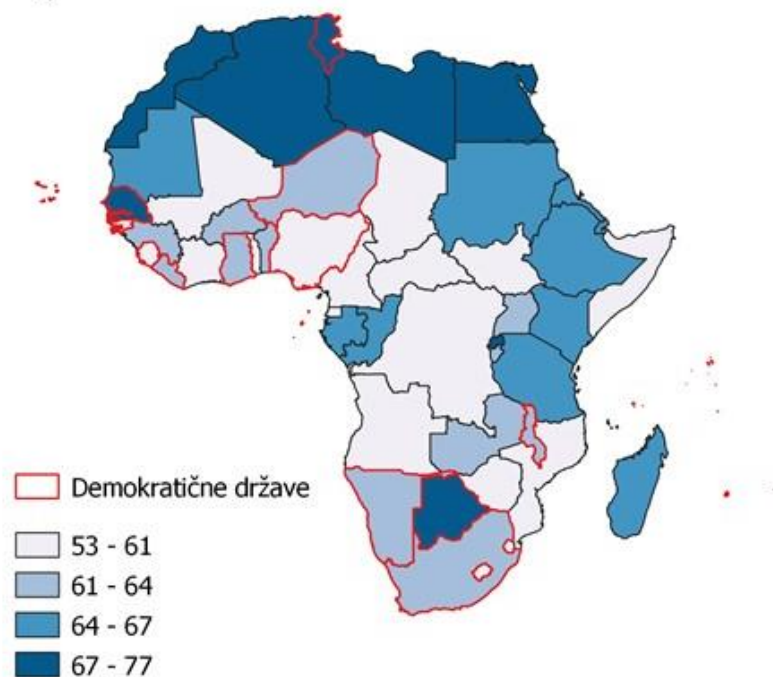
Vir podatkov: WB, 2017

Katografija: avtorici

0 250 500 km

h)

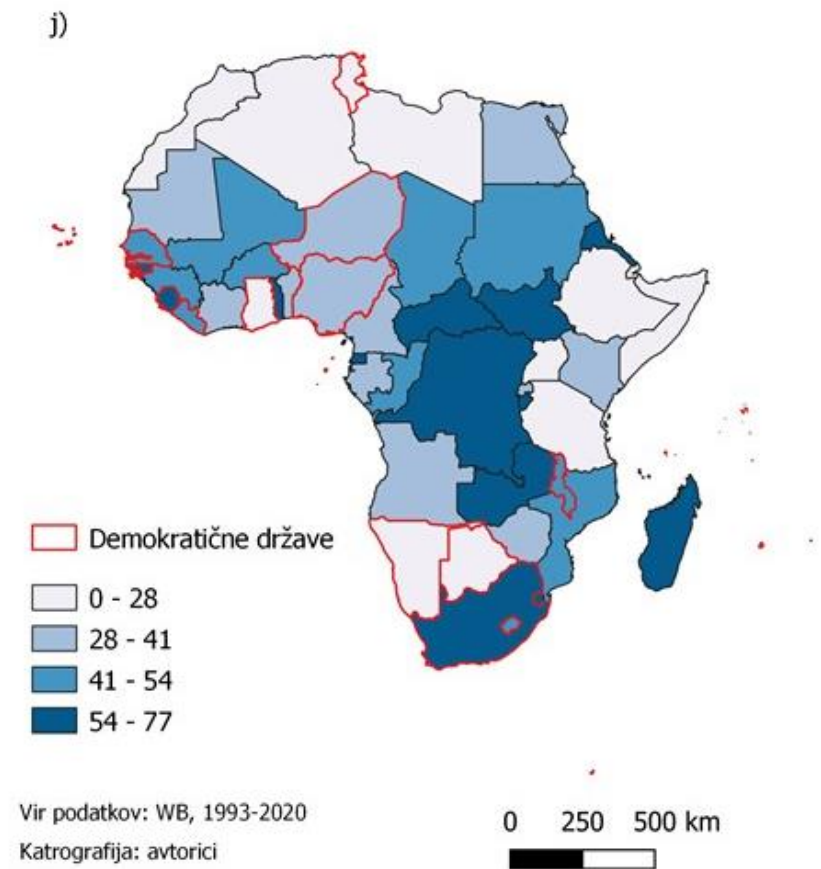
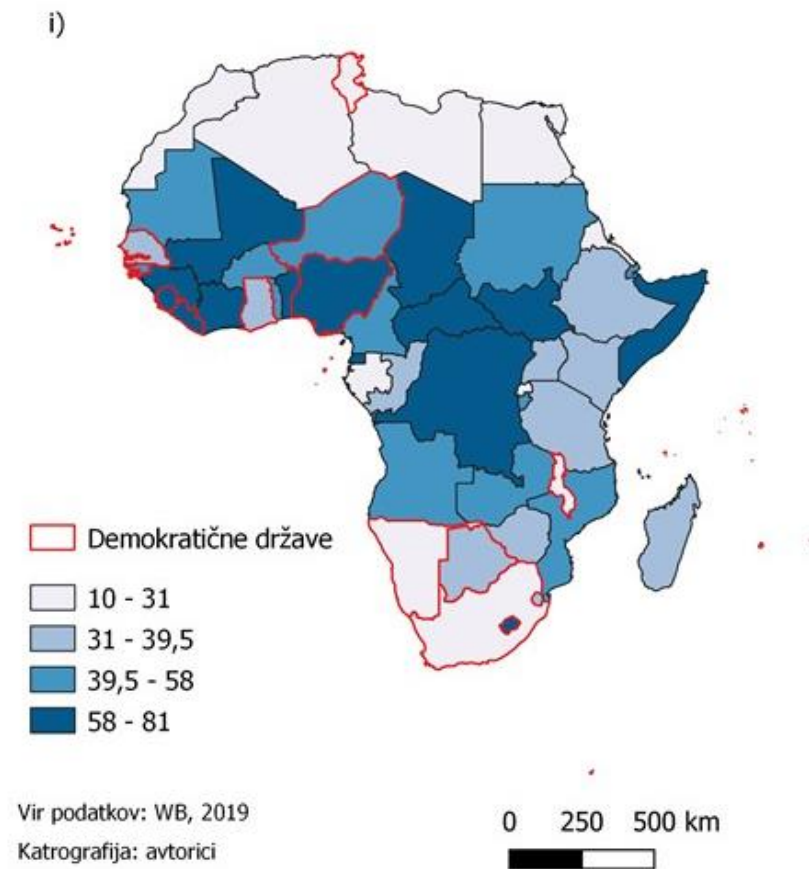
Vir podatkov: WB, 2019

Katografija: avtorici

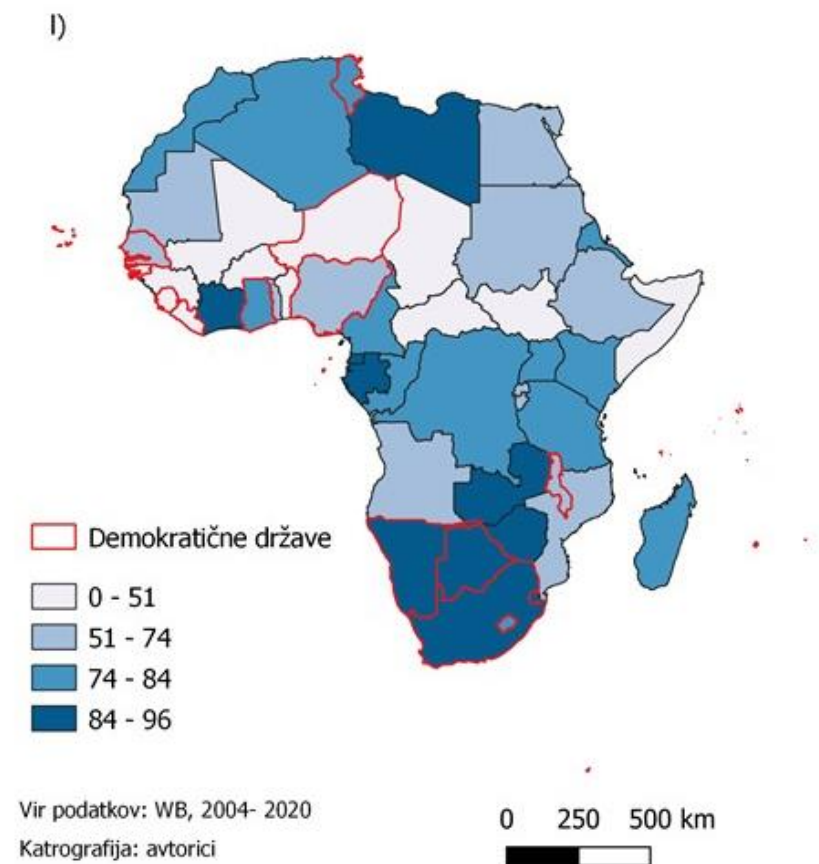
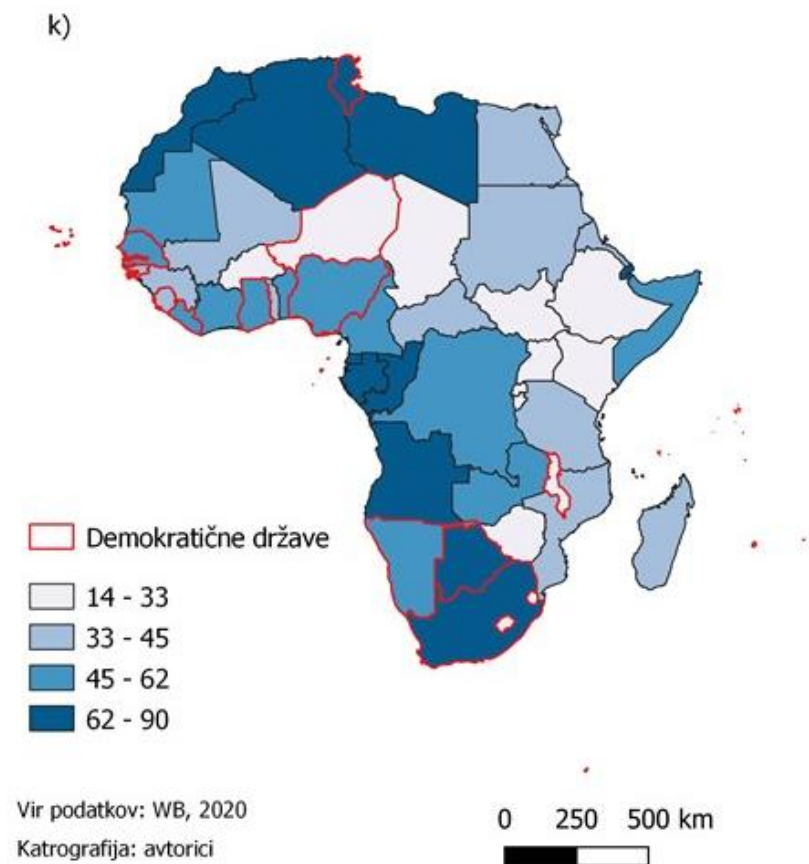
0 250 500 km

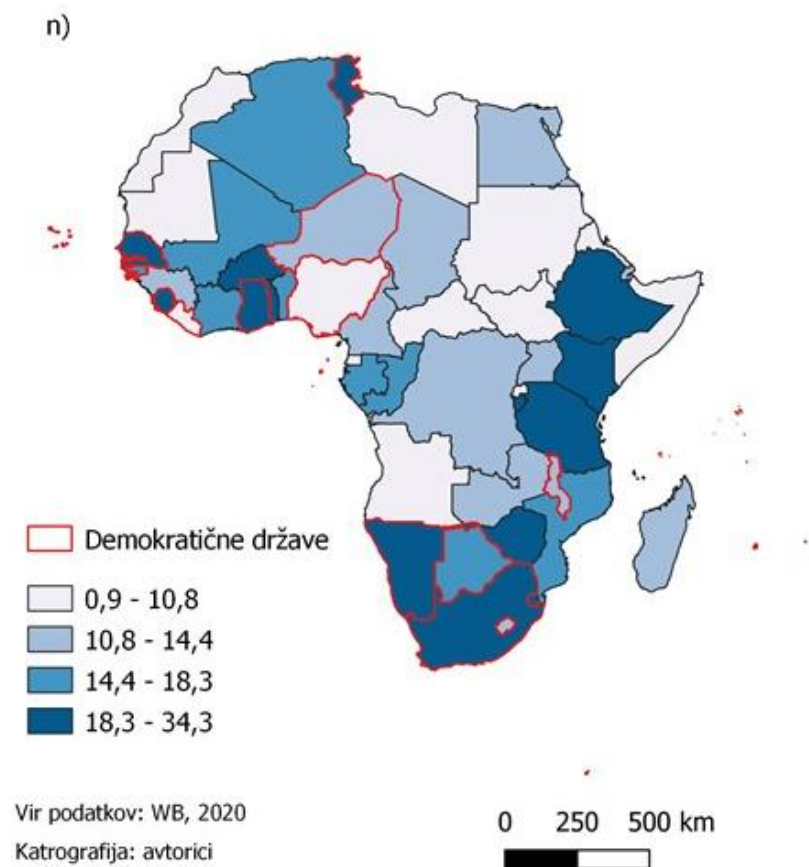
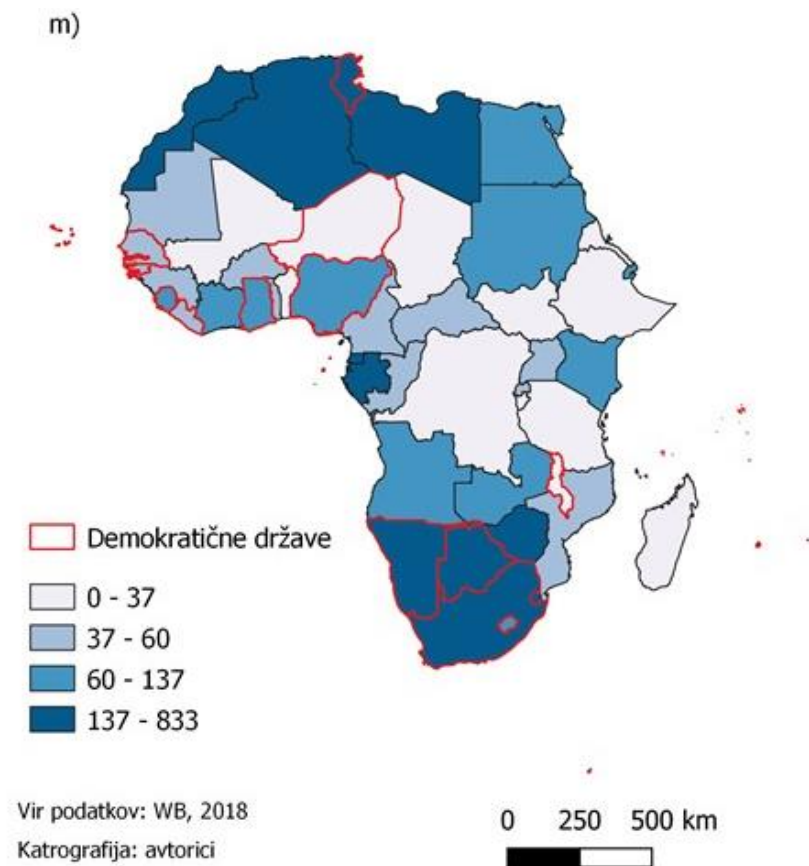
Priloga 5: g) Migracijski saldo, h) pričakovana življenjska doba.

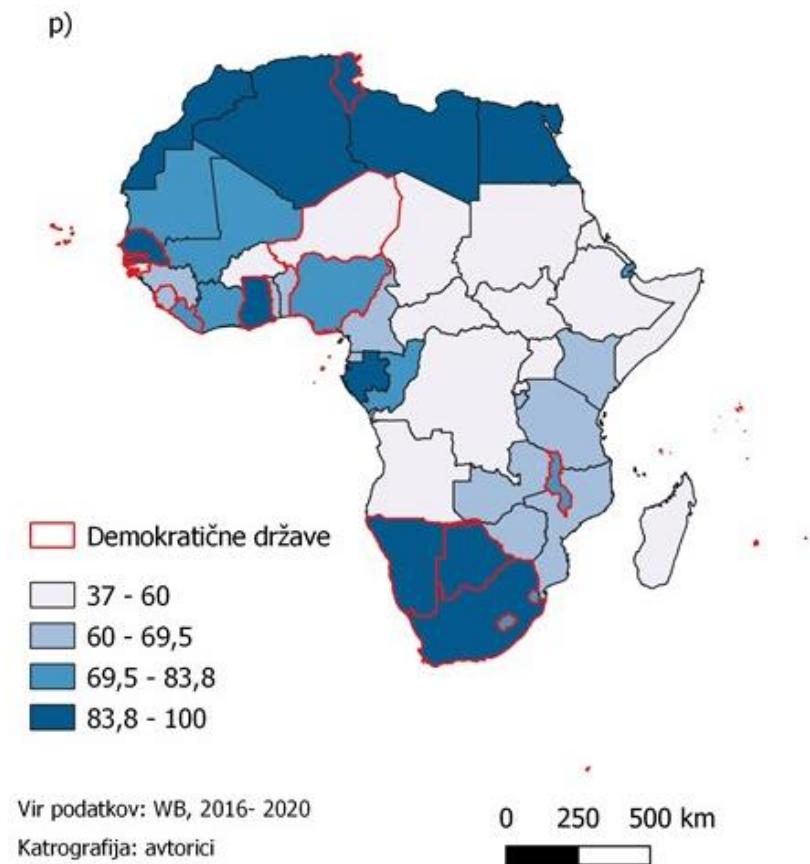
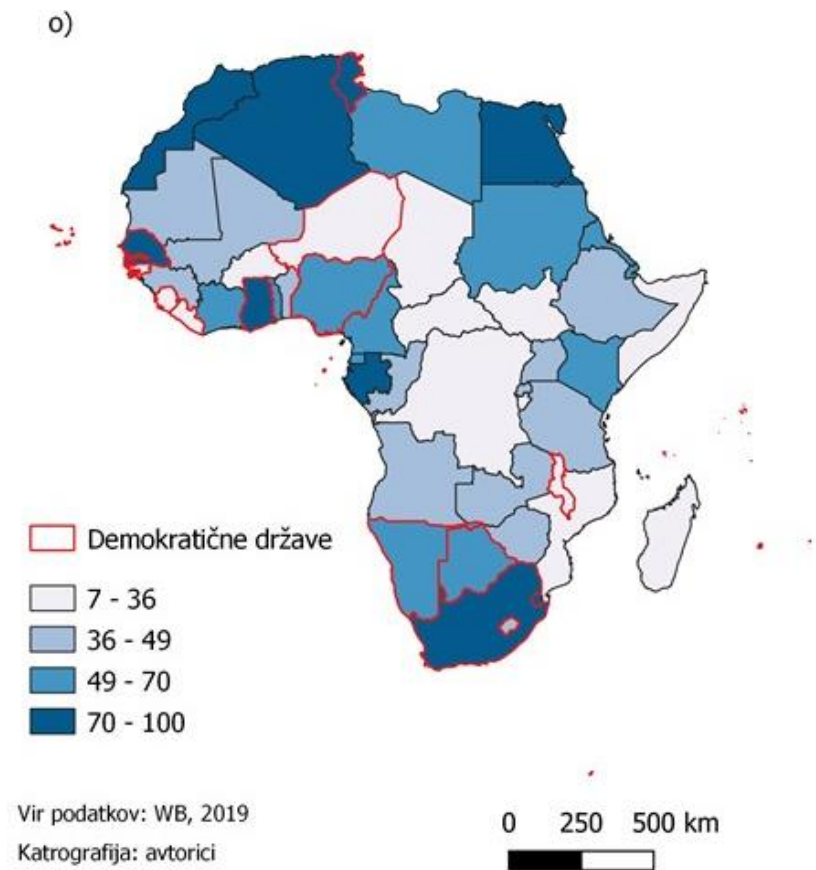
Priloga 6: i) Stopnja smrtnosti v prvem letu, j) stopnja tveganja revščine.

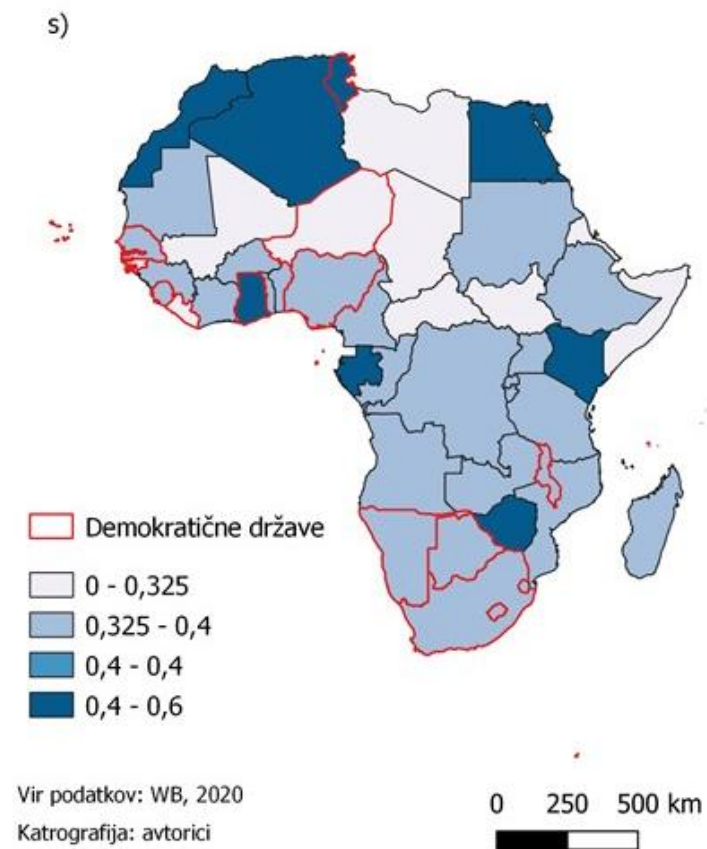
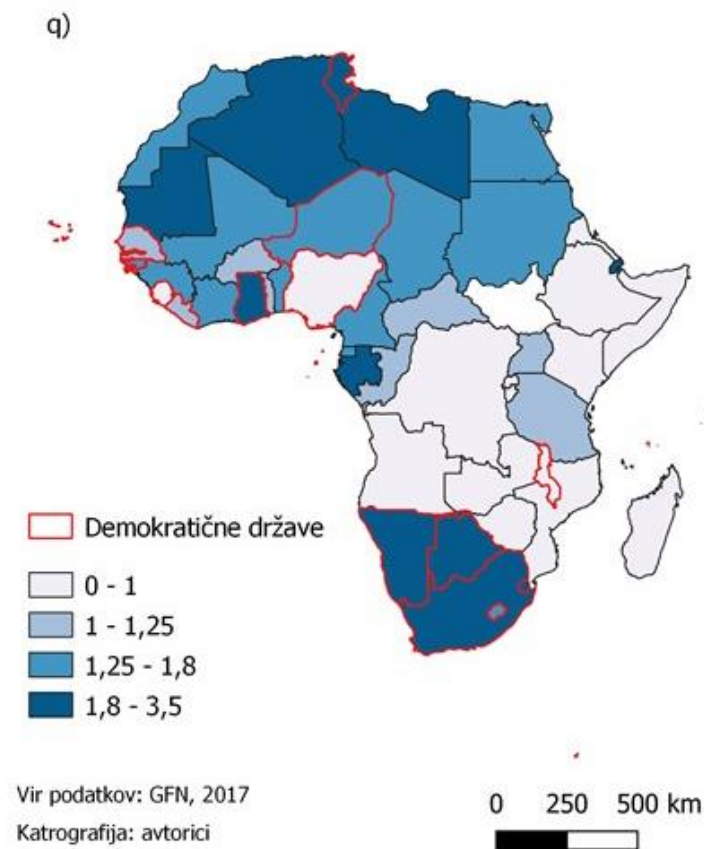
Priloga 7: k) Delež mestnega prebivalstva, l) delež pismenih.

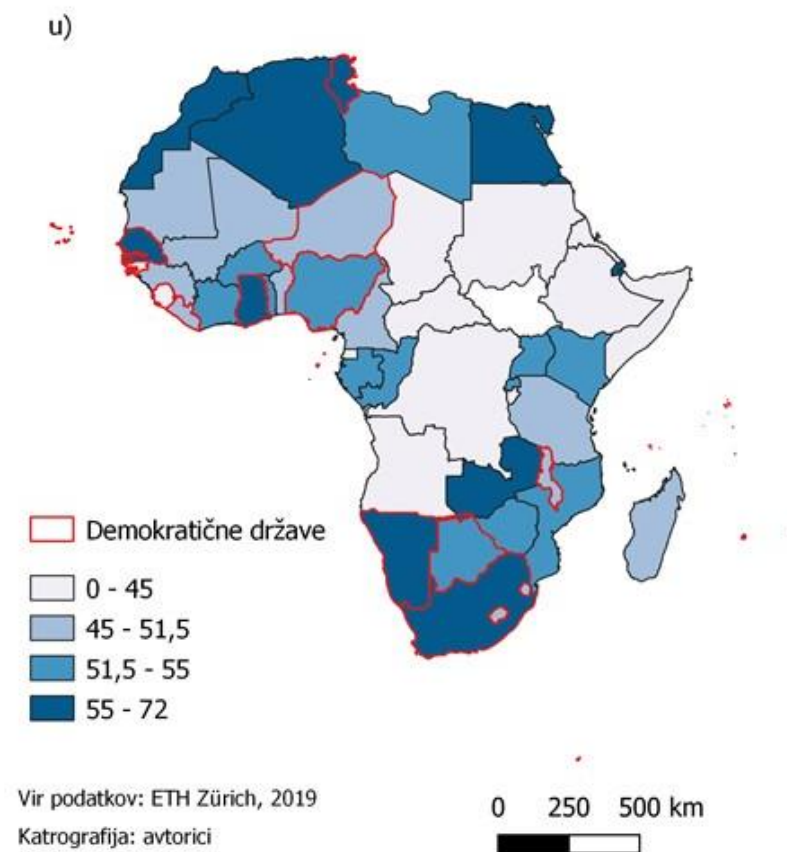
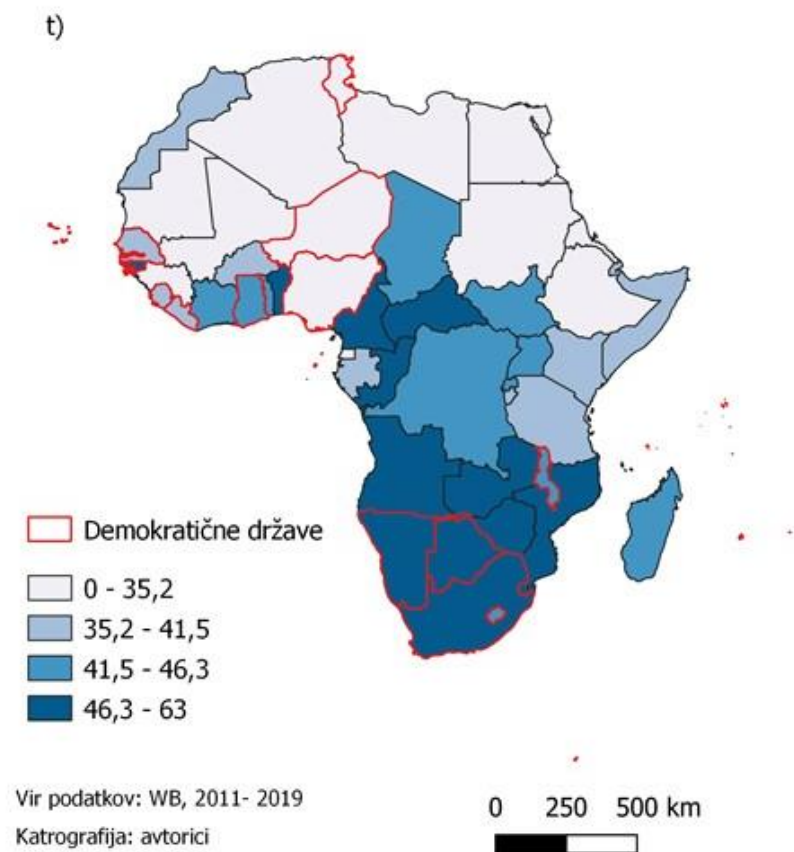
Priloga 8: m) Izdatki za zdravstvo, n) izdatki za izobraževanje.

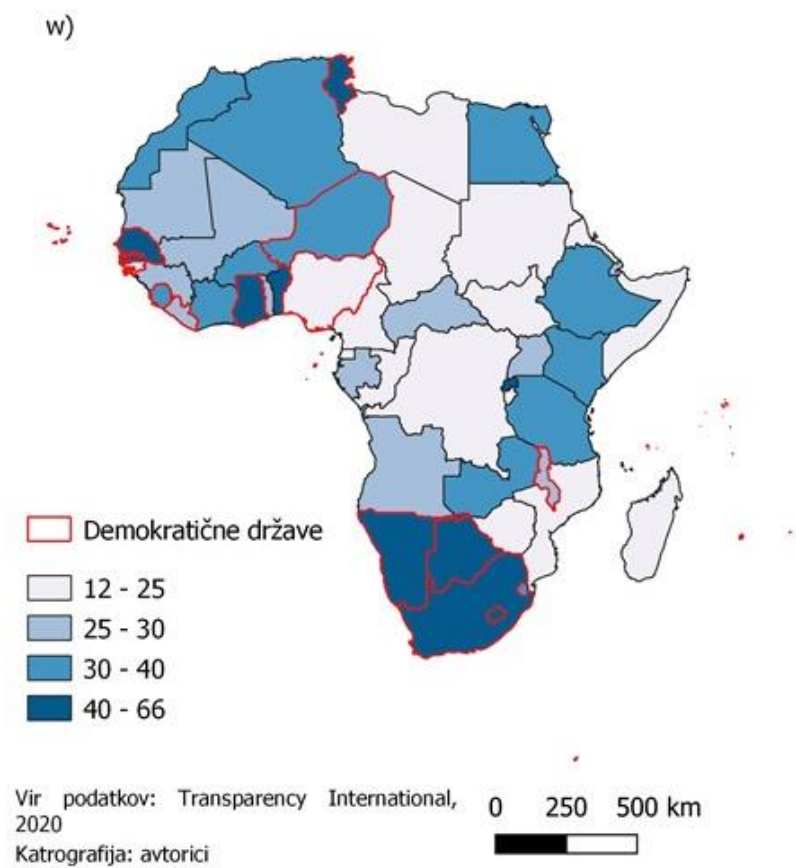
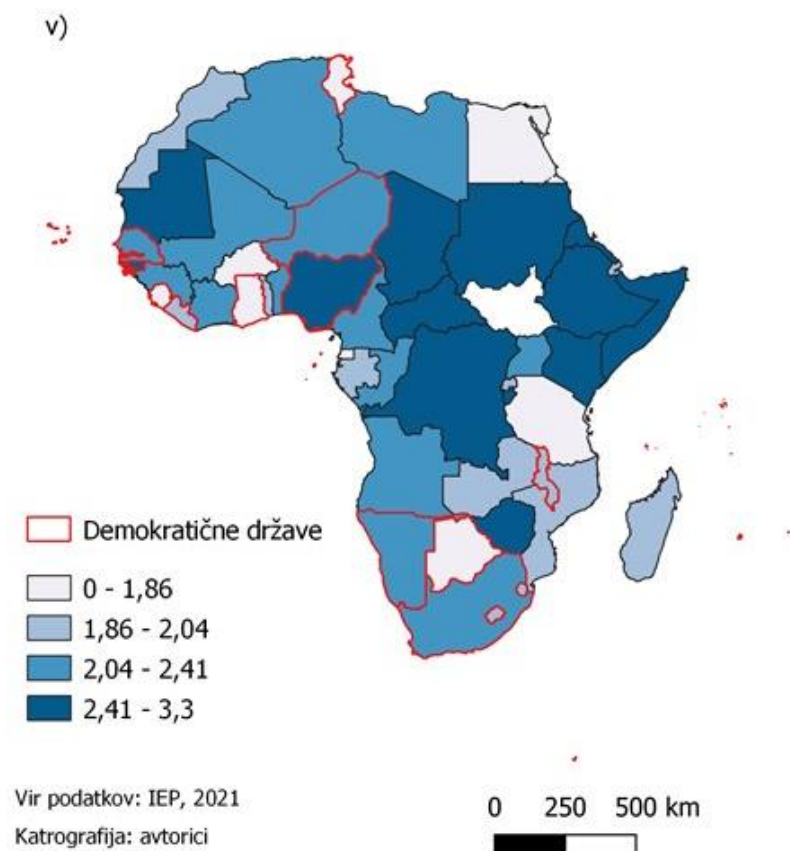
Priloga 9: o) Dostop do elektrike, p) dostop do pitne vode.

Priloga 10: q) Ekološki odtis, s) indeks človekovega razvoja.

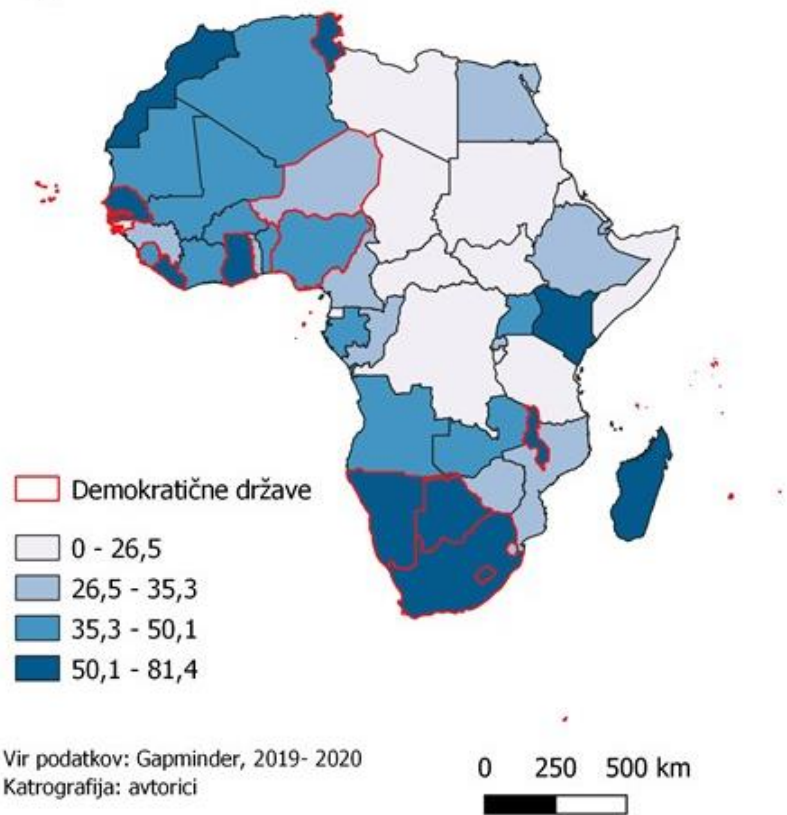

Priloga 11: t) Ginijev indeks, u) indeks globalizacije.

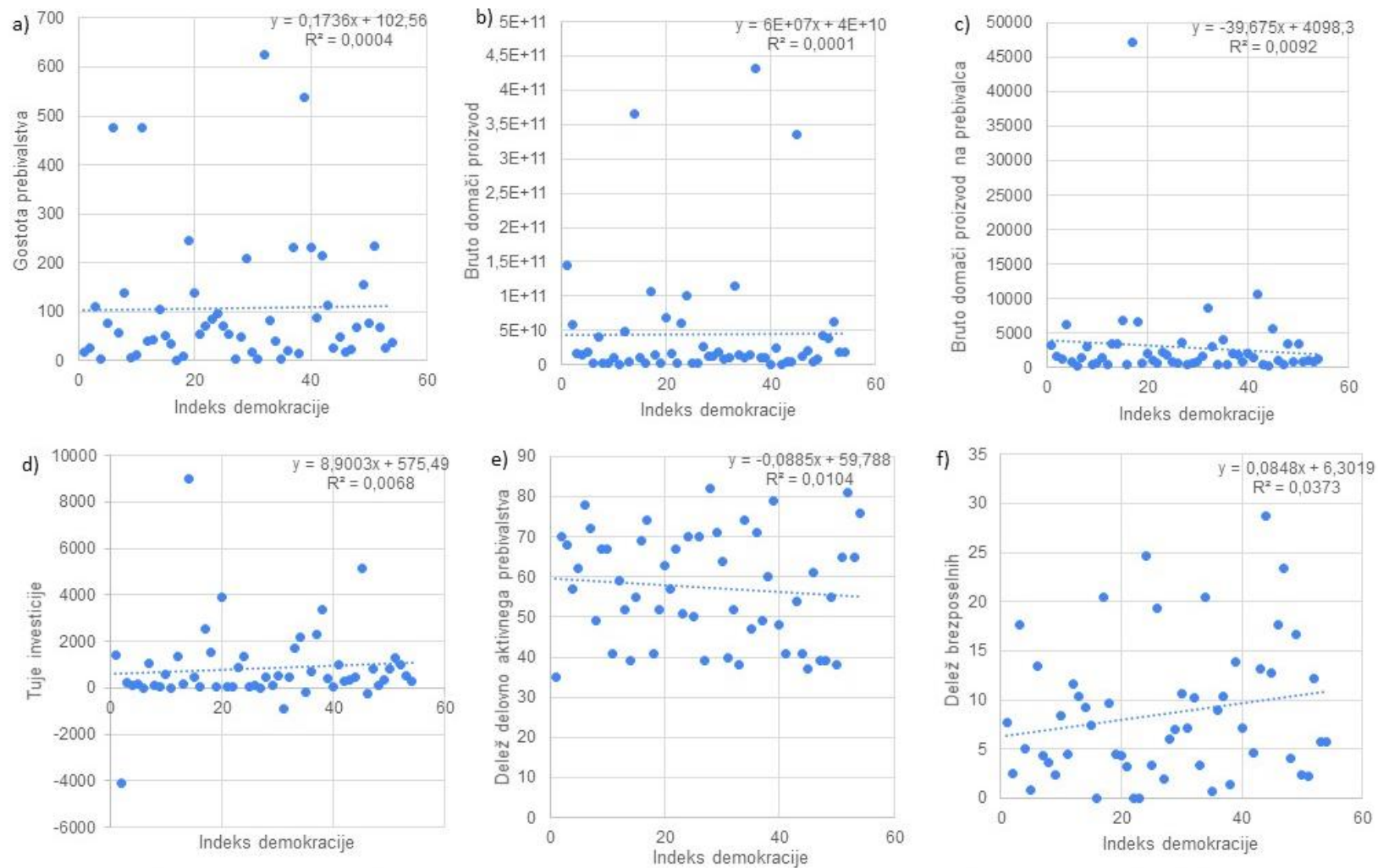

Priloga 12: v) Indeks miru, w) indeks zaznave korupcije.

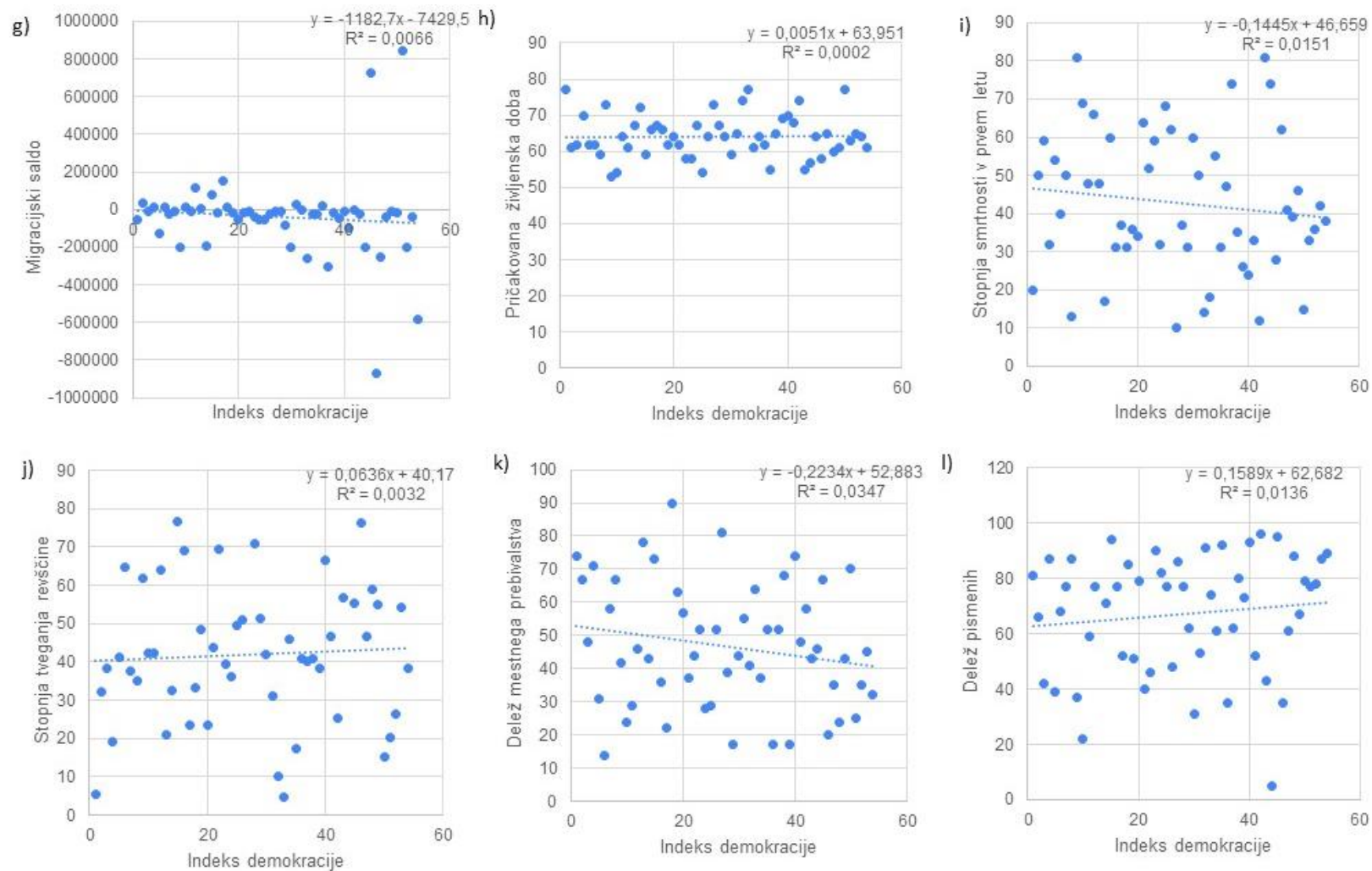
x)

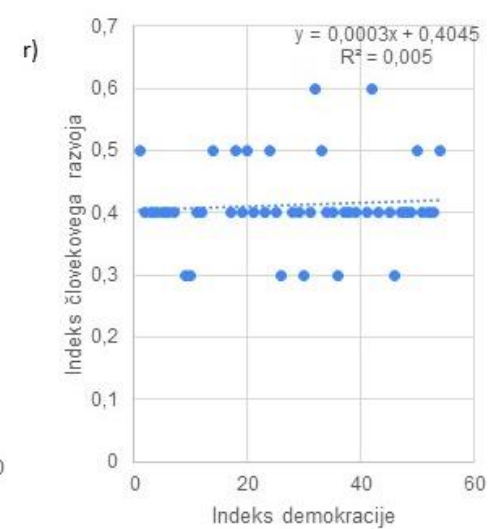
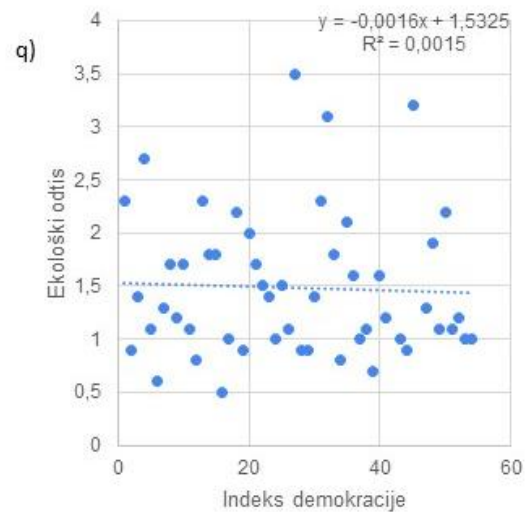
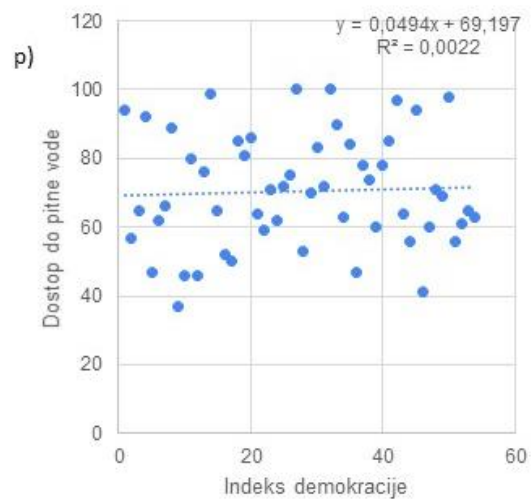
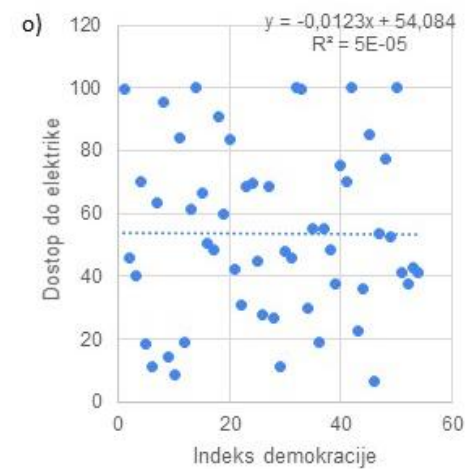
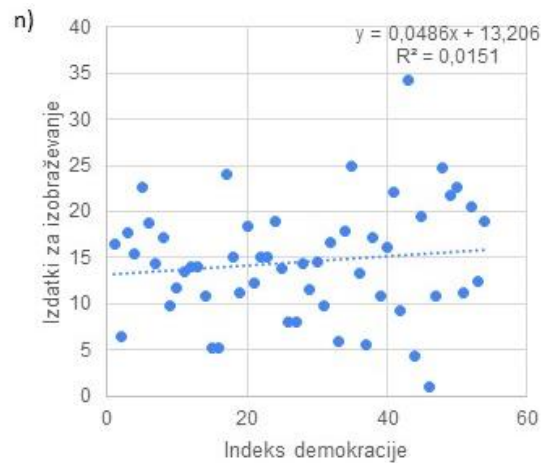
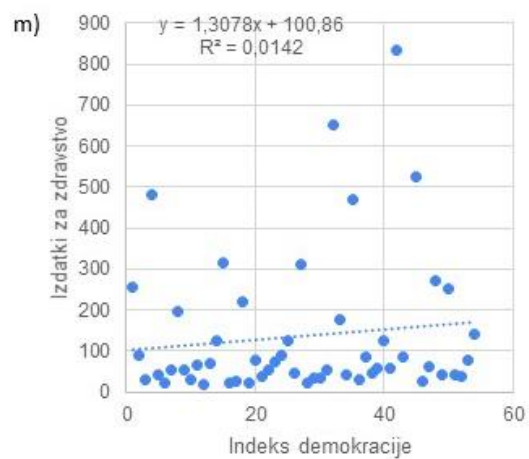
Priloga 13: x) Indeks demokracije.

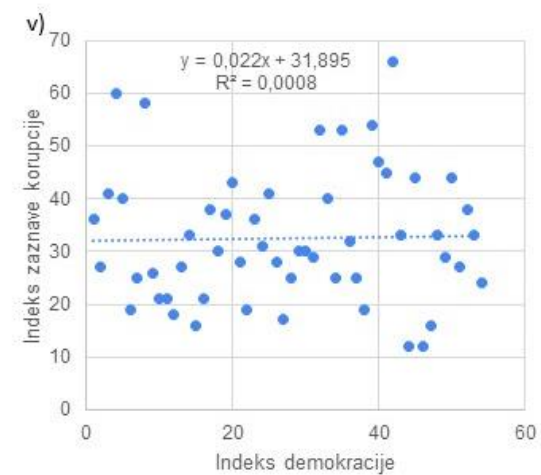
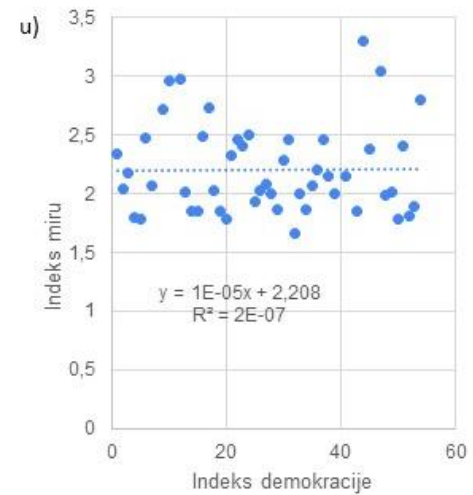
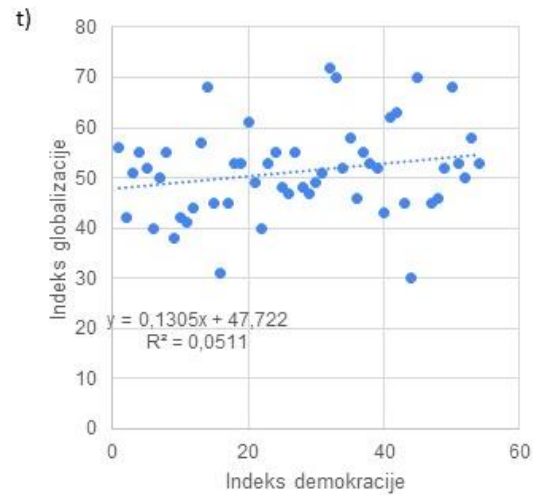
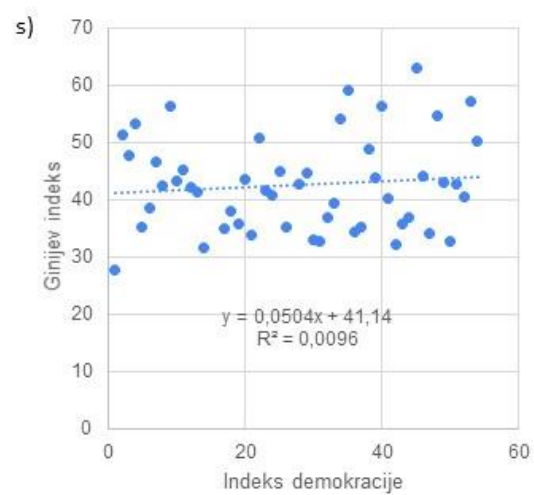
Priloga 14: a) Gostota prebivalstva, b) bruto domači proizvod, c) BDP na prebivalca, d) tuje investicije, e) delež delovno aktivnega prebivalstva, f) delež brezposelnih.

Priloga 15: g) Migracijski saldo, h) pričakovana življenjska doba, i) stopnja smrtnosti v prvem letu, j) stopnja tveganja revščine, k) delež mestnega prebivalstva, l) delež pismenih.

Priloga 16: m) Izdatki za zdravstvo, n) izdatki za izobraževanje, o) dostop do elektrike, p) dostop do pitne vode, q) ekološki odtis, r) indeks človekovega razvoja.

Priloga 17: s) Ginijev indeks, t) indeks globalizacije, v) indeks zaznave korupcije.